

Jaarverslag 2024

Vereniging Ekklesia Leiden (VEL)

Mei 2025

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Van de pastor, Owe Boersma	4
3.	Vereniging Ekklesia Leiden	5
3.1.	Organisatie en bestuur	5
3.2.	Vrijwilligers	6
3.3.	Secretariaat	6
3.4.	Vertrouwenspersoon Elly Bakker	7
3.5.	Bestuur (leden en aandachts-gebieden)	8
3.6.	Ledenbestand	8
4.	Hooglandse Vieringen	8
4.1.	Team Vieringen	8
4.2.	Schola Cantorum	11
4.3.	Kindernevendienst	12
4.4.	Jongerenprogramma	12
4.5.	Werkgroep diensten en Ekklesia-Online	14
4.6.	Koffie en thee na de vieringen	14
5.	Werkgroep Samenwerking	15
6.	Vredesavond 22 september	16
7.	Ekklesia en Maatschappij	17
7.1.	De Ekklesia Taalgroep	17
7.2.	Stuurgroep Diaconie	18
7.3.	Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening LSE	20
7.4.	Lezingen	20
7.5.	Kunstcommissie	22
8.	Actief en verbonden	24
8.1.	Werkgroep Contact	24
8.2.	Participantengroepen en kringen	25
8.2.1.	Geloof en Wetenschap	25
8.2.2.	Geloven & Weten	25
8.2.3.	Rap100	25
8.2.4.	Part en Deel	26
8.2.5.	Leiden 2	27
8.2.6.	Leiden-Oegstgeest	27
8.2.7.	De Witte Vlek	27
8.2.8.	Gespreksgroep 65+	28
8.2.9.	En je wilt wat	28
8.2.10.	Nieuwe start	28
8.2.11.	Dromen-Durven-Doen	28
8.2.12.	Levensvragen	29
9.	Communicatie – PR commissie	29
10.	Stichting Materiële Voorzieningen	29

10.1.	Algemeen.....	29
10.2.	Bestuur	29
10.3.	Tripartite overleg.....	29
10.4.	Huismeester	30
10.5.	Onderhoud	30
11.	Studentenpastoraat.....	30
12.	Samenwerkingspartners.....	32
12.1.	Studentenpastoraat.....	32
12.2.	Ekklesia Taalprogramma	32
12.3.	Diaconaal Centrum De Bakkerij.....	32
12.4.	Protestantse gemeente Leiden	32
12.5.	Raad van Kerken / oecumene	32
12.6.	Levensbeschouwelijk Platform.....	32
12.7.	Mensenrechten / Amnesty International.....	32
12.8.	Studium Generale.....	33
13.	Tenslotte.....	33
BIJLAGEN:		33
Bijlage A: Vaste werk- en projectgroepen.....		33
Bijlage B: Kringen en gespreksgroepen		33

COLOFON

Auteurs: Leden Ekklesia Leiden

Redactie: Marga Bakker, Henk Blanksma en Johan de Groot

Foto's: Leden Ekklesia Leiden

Uitgave: Vereniging Ekklesia Leiden, Rapenburg 100, 2311 CA Leiden, 071-5134 558

info@ekkesialeiden.nl

www.ekkesialeiden.nl

www.rapenburg100.nl

Leiden, april 2025

1. Inleiding

Voor u ligt het Jaarverslag 2024 van de Vereniging Ekklesia Leiden. Bijdragen aan dit verslag zijn geleverd door de contactpersonen van alle geledingen uit de vereniging en van het Studentenpastoraat Rapenburg 100. In dit jaarverslag vindt u een overzicht van de activiteiten die in 2024 binnen de Ekklesia-gemeenschap hebben plaatsgevonden. Hoofdstuk 2 is het voorwoord van onze pastor, Owe Boersma.

Hoofdstuk 3 geeft informatie over de organisatie en het bestuur van de vereniging. In de hoofdstukken 4 tot en met 8 geven we een terugblik op de activiteiten en programma's van de Ekklesia: Hooglandse Vieringen, Ekklesia en maatschappij, en het wel en wee van de 12 participantengroepen.

Hoofdstuk 9 beschrijft de communicatie middelen die de Ekklesia inzet. Hoofdstuk 10 is het jaarverslag van de Stichting Materiële Voorzieningen (SMV). In hoofdstuk 11 doen de studentenpastores verslag van hun werk in 2024. In hoofdstuk 12 vindt u een overzicht van organisaties waarmee de Ekklesia samenwerkt. Een tweetal bijlagen geeft informatie over de commissies en werkgroepen (inclusief contact gegevens), die binnen de Ekklesia functioneren.

2. Van de pastor, Owe Boersma

Het aantreden op 1 oktober 2023 betekende: op 3 oktober in al zijn glorie het ontzet van Leiden mee te mogen vieren. Met reveille, koraal op de Garenmarkt, kerkdienst in de Pieterskerk, haring en wittebrood. Feestelijker begin was nauwelijks denkbaar. In 2024 mocht ik meevaren met een boot van “die Leythe” op de Geuzenroute naar het Koraalzingen in het Van der Werfpark.

Op verschillende podia heb ik al mooie zaken kunnen berichten. Het “breed beraad” of “concilie” was een fascinerend proces, zorgvuldig voorbereid, precies gedocumenteerd en nu met volharding gebruikt om een duidelijke toekomst in te slaan. Zelden heb ik zo’n samen nadenken over wat een geloofsgemeenschap is, waar zij vandaan komt, wie zij is, en waarheen zij gaan wil, meegemaakt. Dat de ALV van de Ekklesia de uitkomsten van dit concilie vrijwel unaniem overnam, wekte daarom bij mij geen verbazing. In de afgelopen maanden ging het erom, de uitkomsten te vertalen in actie, een proces dat nog steeds gaande is.

Waar een beginnend predikant(e) normaal veel tijd nodig heeft om de mensen en groepen in de gemeenschap te ontmoeten en te leren kennen, was dit breed beraad een geweldige mogelijkheid voor mij om veel mensen, meningen, en discussies te leren kennen. Al verschillende keren heb ik uitgesproken, dat ik onder de indruk ben van de diepgang, de ernst, en de enorme inzet waarmee dit proces vormgegeven wordt, en hoe open en eerlijk met elkaar in dit proces omgegaan wordt.

In het pastoraat is de Contactgroep van grote betekenis.

Hoewel er geen formele structuur bestaat (bijv. van kerkenraad en ouderlingen) is er een ingespeeld team van trouwe contactpersonen, die bezoeken, luisteren en signaleren. Dat is voor een pastor een grote steun. Daarnaast geeft de contactgroep mij ook een goed inzicht in wat er allemaal aan verbinding onderling gedaan wordt, bijv. de ontvangst bij de viering en uitdelen van liturgieën, het schrijven van kaarten, en nog veel meer. Intussen is mij ook duidelijk geworden, dat vele kringen en groepen onderling elkaar ook pastoraal steunen en sterken.

In verschillende kringen en participantengroepen ben ik uitgenodigd, om kennis te maken. Dat

daagde meteen uit tot meelesen (o.a. in het boek van Thomas Halik bij participantengroep Rap100, of in het werk van Kees Schuyt over 'Begrensde tolerantie' bij de studiegroep "Geloven en Weten"). Ik bewaar een mooie herinnering aan een voorbereidingsbijeenkomst begin november 2024 met de groep "Levensvragen" voor de dienst op 1 december, een doopdienst die ook het thema "HEER der Heerscharen" zou belichten. Op grond van die ervaringen wil ik hier graag zeggen dat ik ook bij andere participantengroepen op kennismakingsbezoek kom. En als zij dit ook meteen uitdagend met een viering-voorbereiding willen combineren: prima wat mij betreft. Met de begeleiders van de jeugd en kinderen in de Ekklesia heb ik mooie gesprekken en bijeenkomsten gehad, vaak geïnitieerd door Inka Zahn. Het is jammer, dat momenteel niemand in het bestuur voor dit belangrijke aspect van ons geloofsgemeenschap-zijn aanwezig is.

De zondagse vieringen ervaar ik als feestelijk en rijk, door de verscheidenheid aan voorgangers, door de gedegen voorbereiding door het Team Vieringen, en door de muzikale inbreng van de Schola Cantorum, waarin ik als tenor graag meezing.

In breder verband is het waarschijnlijk goed om wat over mijn andere activiteiten en werk te vertellen. Sinds 1 juli 2024 ben ik bij de Hernhutters (hoofdkwartier in Zeist) in dienst voor 25% als redacteur van de "Dagteksten", de "Losungen", die in het Duitse taalgebied een prominente spirituele rol spelen, zowel individueel, in het gezin, als ook bij officiële gelegenheden. Dietrich Bonhoeffer begon, zoals velen, elke dag met het lezen van de Oudtestamentische lezing die door loting in Herrnhut is gekozen voor die dag. Die tekst wordt door een theoloog voorzien van een Nieuwtestamentische tekst, waaraan een passend gedicht of lied strofe toegevoegd wordt. Wie hier meer over wil weten kan mij hierover aanspreken of googelen op "Losungen Herrnhuter Brüdergemeine".

Sinds 1 januari 2024 ben ik secretaris van de Raad van Kerken in Leiden, een unieke groep mensen, die op verschillende manieren probeert vorm te geven aan wat ons als gelovigen verbindt (Oecumene!). Het kwam op mijn weg. Lang ben ik in de wereldwijde oecumene onderweg geweest, en het voelde als een opdracht om nu ook lokaal te

verkennen wat er mogelijk is. Gemakkelijk is het niet. Als ik één ding geleerd heb in de oecumene, dan is het wel dat oecumene juist dan nodig is, als al het andere niet meer werkt. De Wereldraad van Kerken is in 1938 opgericht, maar door de komende Tweede Wereldoorlog kon de feitelijke oprichting pas 10 jaar later plaatsvinden. Niet dat ik het hoop, maar misschien moeten ook wij eerst door het duister heen ontdekken waar het licht te vinden is, en toekomst.

Mij is ook opgevallen hoeveel mensen in de Ekklesia Leiden een directe, persoonlijke band hebben met de problematiek van Palestina-Israël, en graag zou ik met enige mensen willen nadenken over hoe die verbondenheid nog meer vrucht dragen kan. Immers, de huidige situatie daar is zo getekend door onmacht en sprakeloosheid, dat we allen wat bemoediging en steun kunnen gebruiken.

De Werkgroep Samenwerking, waaraan ik mocht deelnemen vanaf december 2023, heeft vele goede gesprekken gevoerd met andere kerkgemeenschappen in Leiden. Deze positieve en open omgang met en interesse in andere geloofsgemeenschappen rondom de Ekklesia is mij dierbaar. Als laatste wil ik de sterke presentie van onze Ekklesia noemen in het Levensbeschouwelijke Platform Leiden (voorzitter is "onze" Wessel Eijkman), die o.a. resulteerde in de mooie vredesboodschappen bij de Kerstnachtviering 2024. Zij bieden hoop voor een vreedzamere toekomst en samenwerking.

Al met al ben ik graag in uw midden, zingend, denkend, overwegend, en schrijvend. Een hartelijke groet aan u allen.

3. Vereniging Ekklesia Leiden

3.1. Organisatie en bestuur

Aan het begin van het verslagjaar bestond het verenigingsbestuur uit Robert van der Toorn (voorzitter), Johan de Groot (secretaris), Chris Gerritsen (penningmeester), Henk Blanksma, Wessel Eijkman, Myranda Wilbrink en Inka Zahn, de laatste vier als algemeen bestuurs-lid met ieder een specifiek aandachtsgebied.

In dit jaar namen Myranda en Inka afscheid als bestuurslid. Rinske Boersma is toegetreden, als vertegenwoordiger van het Team Vieringen.

Het bestuur met adviseurs bijeen in de Bakkerij, als voorbereiding op het nieuwe seizoen

Er is vanaf het vertrek van Inka een vacature. Het bestuur prijst zich gelukkig met deelname aan de vergaderingen en andere activiteiten van 2 adviseurs: Marga Bakker en Erik Heijnis.

3.2. Vrijwilligers

Ook in 2024 waren veel vrijwilligers actief in de verschillende ondersteunende groepen: Team Vieringen, Werkgroep Diensten, crèche, kinder- en jongerengroepen, diaconie, Schola, etc..

Vrijwilligers leveren een onmisbare bijdrage aan het reilen en zeilen van de Ekklesia. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden: zonder hun inzet zou het werk van de vereniging niet mogelijk zijn. In de verschillende hoofdstukken van dit jaarverslag doen de werk- en participantengroepen in onze gemeenschap verslag van hun werk.

3.3. Secretariaat

Het secretariaat van de Ekklesia Leiden wordt verzorgd door een kleine groep enthousiaste vrijwilligers. Ten opzichte van de afgelopen jaren zijn in de verdeling van de werkzaamheden geen wijzigingen opgetreden.

Op maandagochtend is Annette Albers-Westerhoff aanwezig. Zij werkt het ledenbestand bij. Daaronder vallen ook de bestanden van dopen, belijdenissen en overledenen. Annette verwerkt reserveringen voor ruimtes op Rap100 in de agenda. Annette doet de inkopen voor het secretariaat en zorgt dat op maandagmorgen de koffiehoeke boven en de bar beneden worden voorzien van koffie, thee en suiker.

Op dinsdagochtend wordt er aan de liturgie gewerkt. Dit gebeurt wekelijks om de beurt door Lies Pijl en Sylvia van Hoven. Elly Meijer is meestal tegelijk met Sylvia aanwezig om ook aan de liturgie te werken. Op dinsdagavond verwerkt Kees de With de laatste correcties en zet de liturgie daarna op de website onder Vieringen. Kees maakt (indien nodig) de muziekbestanden. Lies Pijl beheert de mailbox voor de meditaties en plaatst deze op de website. Lies is lid van de pre-commissie met als taak de verzorging van de maandelijkse Nieuwsbrief. Op dondagochtend is Ariena van Poppel (coördinator van het secretariaat) aanwezig. Zij print de liturgieën en brengt ze naar de Hooglandse kerk.

De mailbox info@ekkesialeiden.nl en reserveringen@ekkesialeiden.nl worden door Ariena van Poppel bijgehouden. Dit gebeurt voornamelijk thuis.

Henk Blanksma, de systeembeheerder van het secretariaat, zorgt dat onze computers up-to-date zijn. Ook is hij de vraagbaak bij computer- en/of softwareproblemen.

Eén keer per jaar gaan deze vrijwilligers gezamenlijk lunchen, zie bijgevoegde vrolijke foto. In december versturen we de kerstkaarten, ook dit doen we gezamenlijk.

3.4. Vertrouwenspersoon Elly Bakker

Sinds november 2022 ben ik vertrouwenspersoon voor de gemeenschap van Ekklesia Leiden. Deze functie komt voort uit het project “Veilige Kerk” van de gezamenlijke Leidse kerken en volgt een maatschappelijke trend om meer gezamenlijke verantwoordelijkheid te nemen voor een veilige omgeving van de leden van onze gemeenschap.

Zoals eerder opgemerkt heb ik het gelukkig niet druk met problemen rond grensoverschrijdend gedrag. In het afgelopen jaar ben ik wel een aantal keren benaderd door leden van de Ekklesia over zaken die hen dwars zaten. Door gesprekken en soms door mij ondersteunde acties van de

betrokkenen zelf zijn hiervoor bevredigende oplossingen gevonden.

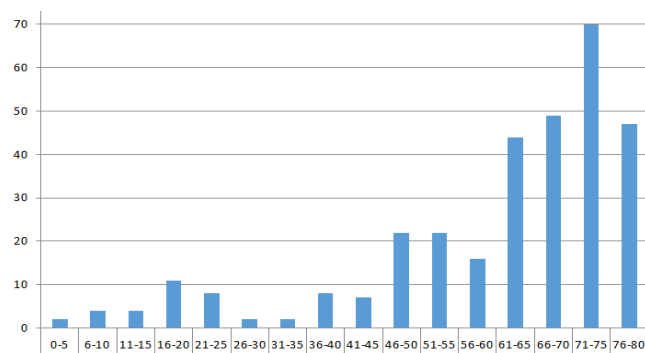
Wat echter opvalt is dat kwetsingen die in de coronatijd zijn opgelopen voor sommigen nog steeds zeer doen. Opmerkingen als: “ik ben nooit gehoord; niemand vraagt meer hoe het met mij gaat” komen regelmatig voor. Dit zijn geen zaken voor een vertrouwenspersoon, maar zijn mijns inziens wel een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onze gemeenschap. Omzien naar elkaar blijkt moeilijker dan soms gedacht. U kunt mij bereiken via mijn mailadres e.bakker@ekkesialeiden.nl of telefonisch 071-5171544.

3.5. Bestuur (leden en aandachtsgebieden)

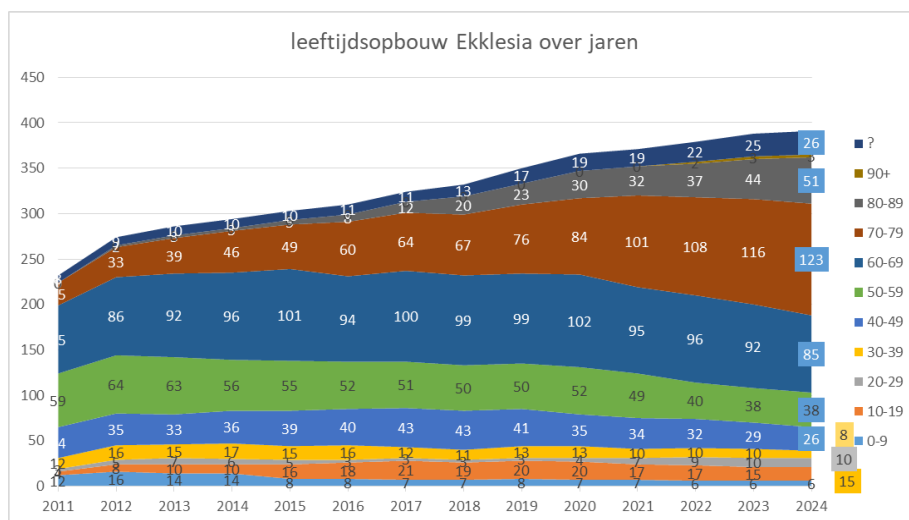
- Robert van der Toorn, voorzitter
- Johan de Groot, secretaris,
- Chris Gerritsen, penningmeester
- Henk Blanksma, aandachtsgebied PR
- Wessel Eijkman, aandachtsgebied Diaconie
- Myranda Wilbrink, aandachtsgebied Vieringen (opgevolgd door Rinske Boersma)
- Inka Zahn (afgetreden, waarna vacature voor het, aandachtsgebied Jongeren).

3.6. Ledenbestand

Volgens de telling van december 2024 heeft de Ekklesia 391 leden. Dit is het aantal leden na controle op dubbeltellingen en dergelijke van begin dit jaar. De volgende tabel geeft aan hoeveel leden elk geboortecohort (telkens 5 jaar) telt. Hierbij is een 26-tal leden niet opgenomen waarvan de leeftijd niet bekend is.

Het hieronder getoonde diagram toont het verloop van het aantal leden door de jaren heen, gerubriceerd naar cohort per 10 jaar.

4. Hooglandse Vieringen

4.1. Team Vieringen

Het Team Vieringen is verantwoordelijk voor het inhoudelijk voorbereiden en vormgeven van de vieringen en het zorgen voor de invulling van het rooster van voorgangers. Naast onze 'eigen' voorgangers zijn dat ook gastvoorgangers van buiten de Ekklesia. Het uitnodigen van de externe gastvoorgangers is arbeidsintensief en moet lang van tevoren gedaan worden, omdat veel voorgangers al in januari hun planning voor het daaropvolgende jaar gaan maken.

Ook de inhoudelijke voorbereiding gebeurt in een vroeg stadium. In de vergaderingen van het team wordt nagedacht over mogelijke thema's, aangereikt door teamleden en anderen uit de Ekklesia. De thema's worden uitgewerkt in een kleiner groepje en er wordt een coördinator voor dat thema aangewezen; het voorstel dat daaruit komt wordt weer besproken in het team, waarna de vaste voorgangers zich kunnen aanmelden voor één of meer vieringen. Aan de (soms al ingeplande) gastvoorgangers wordt gevraagd of ze willen aansluiten bij het thema. De thema's sluiten aan bij de tijd van het kerkelijk jaar of worden als zelfstandige serie aangeboden. Daarnaast zijn er ieder jaar een aantal 'losse' vieringen, die geen onderdeel zijn van een serie.

In oktober organiseerde het Team Vieringen een Klankbordbijeenkomst, met de bedoeling feedback en ideeën te krijgen vanuit de gemeenschap. De bijeenkomst (op zondag na de viering) werd helaas niet goed bezocht.

Voor het team was dit een jaar waarin het aantal teamleden steeds kleiner werd. Nadat in januari Marga Bakker afscheid nam, besloten in de loop van het jaar zowel Roosmarijn Goldbach als Maria Draaijers het team te verlaten. Pieter Kousemaker

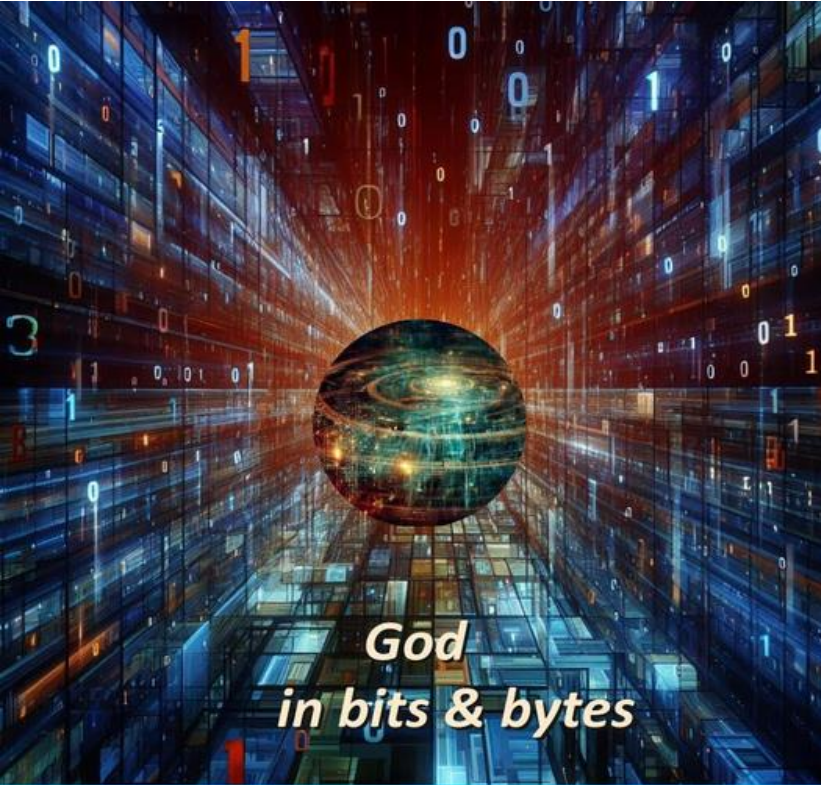
kon, door de gevolgen van een ongeval, het hele jaar niet meedoen in het team, en Rens Tienstra haakte af vanwege een andere betrekking. Reden genoeg om ons te bezinnen op onze opdracht en op de toekomst van het Team Vieringen. Daarnaast hebben we alle rollen en bijbehorende taken herschreven. We hopen dat we begin 2025 een beeld hebben van hoe we verder gaan.

➤ Thematiek

Traditiegetrouw begon 2024 met een serie waaraan een evangelie ten grondslag lag. Dit jaar was dat het Marcusevangelie waaruit vijf verhalen nader belicht werden. In februari was er weer een Regenboogviering waarna de serie 'Omgaan met schuld' volgde. Na de Paasperiode volgde het Tweeluik 'Hemel en Aarde', gevolgd door de korte serie 'Het goede, het ware en het schone'.

De laatste serie voor de zomer was 'Favoriete liederen'.

Het academisch jaar werd op 1 september geopend met de eerste dienst van de serie 'Identiteit en Diversiteit'. Op de laatste zondag van september startte de indrukwekkende serie 'God in Bits en Bytes', een serie van vijf diensten.

**God
in bits & bytes**

29 sept	Marcel Barnard	<i>Spreekt God door AI?</i>
6 okt	Harry Pals	<i>Is technologie een nieuwe religie?</i>
13 okt	David van Veen	<i>Geeft AI hoop? De troost van VR</i>
20 okt	Owe Boersma	<i>Is God een Game?</i>
27 okt	Karin van den Broeke	<i>Is AI echt genoeg?</i>

Viering iedere zondag - 12.00 uur
Hooglandse kerk - Leiden

Met het drieluik 'Wijsheid' sloten we november af en begon de Adventstijd, dit jaar met als thema 'Namen voor God'.

De kerstnachtdienst werd dit jaar zeer goed bezocht, er waren meer dan 500 mensen; op kerstochtend boden de kinderen van de kindernevendienst weer een prachtig kerstspel, geschreven door Aenneli Houkes.

Het jaar werd afgesloten met een sobere viering, met als thema 'Alle werkelijk leven is ontmoeting'.

➤ Voorgangers

Onze pastor Owe Boersma ging dit jaar 11 keer voor in onze vieringen. De 'vaste' voorgangers Maria Draaijers, Roosmarijn Goldbach, Japke van Malde, Henk Schouten en Rob van Waarde gingen samen in totaal 16 keer voor. Japke, Owe en Henk waren daarnaast ook regelmatig liturg of contactpersoon, respectievelijk 7, 6 en 5 keer.

In 22 vieringen hadden we meer en minder bekende gastvoorgangers: Marcel Barnard (2), Christiane van den Berg (3), Jan Berkvens, Karin van den Broeke (3), Antje van der Hoek, Myrthe Leijdens, Bert Jan Lietaert Peerbolte, Ad van Nieuwpoort, Harry Pals (2), Reinhold Philipp, Jos van Remundt, Julia van Rijn, David van Veen (3), Rien Wattel. Sommigen zijn zo bekend bij ons, dat we ze beschouwen als vaste gastvoorganger!

Vanuit de Vereniging Ekklesia Leiden verzorgden Cor van Bree (2), Rinske Boersma, Desirée van Keulen en Ellen Kruyt (2) de overweging in zes vieringen. Ook onze dirigent, Rens Tienstra, ging voor, natuurlijk in de serie 'Favoriete liederen'.

➤ Vergaderingen

Het Team Vieringen hield in 2024 vijf keer een reguliere vergadering. Daarnaast hadden we in oktober een themabijeenkomst over het evalueren van vieringen. Het Kernteam, verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken, heeft zeven keer vergaderd en tussendoor regelmatig overlegd via mail en Whatsapp.

➤ Samenstelling Team Vieringen

Het volledige Team Vieringen bestond in 2024 uit Hans Nuiver (voorzitter), Owe Boersma, Cor van Bree, Rinske Boersma, Maria Draaijers (tot november), Roosmarijn Goldbach (tot augustus), Pieter Kousemaker, Ellen Kruyt, Japke van Malde, Henk Schouten, Rens Tienstra (tot september), Rob van Waarde en Paulien van Yperen (secretaris). Het Ekklesiabestuur werd tot de zomer vertegenwoordigd door Myranda Wilbrink en daarna door Rinske Boersma.

Voor de dagelijkse gang van zaken en de voorbereiding van de vergaderingen was het Kernteam, bestaande uit Owe, Myranda resp. Rinske, Japke, Hans en Paulien, verantwoordelijk.

4.2. Schola Cantorum

➤ Koorzangers

In 2024 heeft het initiatief om in de weken voorafgaand aan Kerstmis (de advent) en Pasen (de veertigdagentijd) de repetities en het zingen in de vieringen open te stellen voor zogenaamde 'projectleden' ertoe geleid dat in de loop van het jaar 10 mensen zich gedurende die perioden hebben aangesloten bij het koor.

Vier van hen hebben zich blijvend bij het koor aangesloten, vier anderen melden zich steeds opnieuw voor deze zogenaamde 'projectweken'.

We hebben echter ook van een aantal koorleden afscheid moeten nemen. Een drietal vertrok omdat ze om persoonlijke redenen niet langer mee konden zingen. Maar tot ons grote verdriet moesten we ook afscheid nemen van Anneke Verschragen en Jan Slotboom, die in de loop van 2024 de strijd tegen een dodelijke ziekte verloren. Jan stierf weliswaar net na 1 januari, maar hoort voor ons gevoel nog helemaal bij 2024.

Aan het eind van 2024 had de Schola uiteindelijk 34 leden.

➤ Repetities en vieringen

Naast de wekelijkse repetities op donderdagavond in de Lokhorstkerk heeft de Schola alle zondagen in de Hooglandse kerk gezongen, behalve tijdens het zomerreces in juli en augustus.

Daarnaast zongen de beschikbare leden bij voorkomende huwelijks- en uitvaartvieringen.

Ook werd er in 2024 een keer 'buiten de deur' gezongen, en wel in de gemeente van Voorhout waar Hedda Klip, de vrouw van Owe Boersma, predikant is.

➤ Scholabestuur

In 2024 bestond het bestuur uit Maria Draaijers (vz), Rineke Schwencke (secr), Ineke Arnoldi (pm), Lydia Slotboom (communicatie) en Gérard Tellers (logistieke zaken)

➤ Dirigent

Kort voor de zomervakantie werd duidelijk dat Rens Tienstra zijn toenemende werkzaamheden niet meer kon verenigen met de wekelijkse repetities en zondagse vieringen.

Een sollicitatiecommissie die bestond uit vertegenwoordigers van Schola- en Ekklesia-bestuur, de pastor van de Ekklesia, leden van de Schola en een vertegenwoordiger van de musici heeft naarstig, via alle beschikbare kanalen, gezocht naar mogelijke kandidaten. Helaas ontvingen we slechts twee sollicitatiebrieven.

We waren blij dat Hannah Ybeles Smit, die enkele jaren eerder, tot verdriet van sommige koorleden, als tweede was geëindigd achter Rens, opnieuw bereid was om te solliciteren. Op 1 december 2024 is zij begonnen.

Omdat zij, als professioneel zangeres, soms elders concert-verplichtingen heeft, is het heel fijn dat nu Rens bereid is om haar op zondag te vervangen. Hun rollen zijn nu dus omgekeerd vergeleken bij twee jaar geleden.

➤ Studiedag

In 2023 hebben we, vanwege kosten en reisduur, besloten om het jaarlijkse koorweekend in Steenwijk te vervangen door één studiedag op een zaterdag in september, afgesloten met een gezamenlijk diner.

Omdat dit iedereen goed bevalen was, hebben we dat in 2024 weer gedaan, opnieuw in de Maria ter Zeekerk in Noordwijk.

➤ Conclusie

2024 was een jaar met ups en downs: het overlijden van twee zeer trouwe koorleden, die zich beiden tientallen jaren voor de Schola hebben ingespannen, maakt ons ervan bewust dat we met de jaren ouder en dus kwetsbaarder worden. Het is daarom goed te ontdekken dat jongere mensen onze Schola willen versterken, sommigen wekelijks, anderen in specifieke periodes van het jaar.

Met een nieuwe dirigente (en waar nodig goede vervangers) en een groot aantal begeleidende musici zien we 2025 daarom vol vertrouwen tegemoet.

4.3. Kindernevendienst

In 2024 vonden er opnieuw diverse leuke activiteiten plaats in de context van de kindernevendienst.

Tijdens de 40 dagen tijd hebben we aan onze kinderen gevraagd om in deze periode bewust aardige dingen te doen voor een ander. Het idee was om onze kinderen per actie van liefdadigheid met een beetje geld te sponsoren om aan het eind het geld te verzamelen voor een gemeenschappelijk goed doel.

De kinderen die eraan meededen hebben acties gedaan zoals zelfgemaakte kaartjes verkopen, helpen tuinieren in de buurttuintjes, boodschappen doen, helpen bij de mantelzorg van een opa, klusjes doen, oma helpen met de mobiele telefoon.

Een kind was bijzonder dapper en heeft geld verzameld door 38 dagen in korte broek te lopen, ongeacht het weer.

Het hoogtepunt van het jaar was, zoals altijd, Palmpasen, met een mooie opkomst van ongeveer 20 kinderen. Tijdens hun eigen dienst versierden de kinderen gezamenlijk de palmpaasstocken en liepen ze daarna in een kleurrijke processie door de kerkruimte van de volwassenen dienst om trots hun stokken te laten zien.

Ook hebben we dit jaar weer samengewerkt met de kunstcommissie. Zo hebben de kinderen met Pasen weer van een 'Bijbelse Bloemenles' door Monique van der Gaag genoten (zie foto) en kwam Jan Halin een keer bij de kindernevendienst een interessant verhaal over slavernij vertellen.

Als afsluiting van het jaar vond er in de dienst op 25 december een prachtig kerstspel plaats, waar veel kinderen en jongeren actief aan meededen.

4.4. Jongerenprogramma

Wisseling van de wacht

In 2024 wisselden enkele 'gewone' bijeenkomsten op Rapenburg 100 en enkele bijzondere activiteiten elkaar af.

De bijeenkomsten op Rapenburg100 waren onregelmatig. Het groepje was doorgaans vrij klein. De bijeenkomsten die er waren, leverden goede en kostbare gesprekken.

Zoals elk jaar waren wij op Stille Zaterdag weer met een groep jongeren – ook een paar 'oudere jongeren' schoven aan, wat ontzettend gezellig was – in Katwijk op het strand. Voor spelletjes en om met elkaar te eten. Daarna hielpen de jongeren met het uitdelen van kaarsen en liturgieën in de Paaswake Viering.

Voor de jongeren die dat wilden was er in juni een heel bijzonder project. In het kader van het project 'Bubbel-huppen', met verve georganiseerd en vormgegeven door Wim Kuin, ging een kleine groep jongeren uit de Ekklesia, samen met jongeren uit andere 'bubbels' (zelfs met heel toevallig ontmoette en uitgenodigde jongeren uit Almere zelf) en enkele andere betrokkenen, naar de Musical 'Jesus Christ Superstar' door Ivo van Hove. Zoals Wim Kuin het noemde: 'Een zwarte Jezus in de multi culti stad met een hoog PVV gehalte. Moderne populaire cultuur met een door mij bewonderde regisseur.' Het was een heftige, maar door de daarover gevoerde gesprekken ook rijke en kostbare ervaring!

De ochtend daarna deed een kleine groep jongeren actief mee aan de viering die in het teken stond van Ketī Koti. In plaats van een overweging was er een biblioloog over de korte brief van Paulus aan Timotheüs. Een brief waarin Paulus pleit voor een tot slaaf gemaakte die zijn medewerker is geworden. Na de viering sloten wij het jaar heel gezellig af met een picknick voordat wij aansloten bij de herdenking van het slavernijverleden bij het Wereldmuseum.

Na de zomer kostte het wat tijd en kracht om de groep bij elkaar te krijgen voor een start-bijeenkomst. Onze Ekklesia-jongeren leiden namelijk zeer drukke levens! Het was de moeite meer dan waard. Met een grote groep startten wij het seizoen met pizza en gingen daarna bowlen met elkaar. Een heel geslaagde activiteit en een mooie groep. We hebben gereflecteerd op wat we willen en kunnen met elkaar en waar de behoeftes liggen. De jongeren vinden een mengeling van goede inhoud en plezier – en dan graag sportief, het is een sportieve groep – belangrijk.

Tenslotte was er het chocolademelk drinken voor de kerstnachtdienst. De jongeren hielpen weer met het uitdelen van de liturgieën.

De groep is mooi en enthousiast. En potentieel ook groot genoeg om goed te functioneren. Het is wel heel lastig om momenten te vinden waarop iedereen kan. Als begeleiding vullen wij elkaar in principe wel goed aan maar het is belangrijk dat wij nog een beter ritme vinden om activiteiten aan te bieden.

Christiane van den Berg en Lea Zuyderhoudt.

4.5. Werkgroep diensten en Ekklesia-Online

De leden van de werkgroep diensten (WGD) verzorgen voor de Ekklesia de kosten taken in de Hooglandse vieringen en in de doordeweekse trouw- en rouwdiensten. Zij zorgen dat de kerk gereed is, de tafel van brood en wijn klaar staat en dat alles rond de diensten zo soepel mogelijk verloopt. Na afloop van de diensten ruimen ze op en sluiten de kerk af.

De werkgroep kende weinig verloop maar helaas wel enkele leden die langdurig ziek en niet inzetbaar waren. De andere leden hebben dat opgevangen.

De WGD zorgt ook voor de hulpverlening bij calamiteiten tijdens de vieringen. In 2024 is het calamiteitenplan herzien en vastgesteld door het bestuur. Aan zowel Team Vieringen als de leiding van de kindernevendiensten is het nieuwe plan toegelicht en zijn hun taken en rollen daarin besproken.

Naast de WGD verzorgt een groep van 5 vrijwilligers voor de streaming van de diensten. Daarbij werden ze geholpen door Jan Slotboom die een bibliotheek heeft gemaakt met sheets voor de ondertiteling van alle liederen. Het verlies van Jan is ook voor deze vrijwilligers een gemis, maar met dankbaarheid zullen zij elke zondag nog gebruik kunnen maken van zijn bibliotheek.

De mensen die de streaming verzorgen hebben een sterke band met de WGD omdat 3 leden ook lid zijn van de WGD en kostenstaken uitvoeren. En ook omdat deze groepen dezelfde missie hebben: het optimaal faciliteren van de Hooglandse vieringen voor bezoekers die, fysiek of digitaal, de diensten bijwonen. Viermaal per jaar vergaderen deze groepen daarom gezamenlijk om de gang van zaken rond de diensten en verbeterpunten te bespreken en om het rooster voor het kwartaal daarop te maken.

De streams van de diensten komen op het YouTube-kanaal Ekklesia-Online en worden veel bekeken. Meestal zijn er circa 30-50 mensen die de diensten live volgen via internet. Daarnaast zijn er ook nog eens 50 tot soms wel 600 mensen die de vieringen op een later tijdstip terugkijken.

In 2024 waren er een aantal bijzondere vieringen en concerten waarbij de WGD en de streaming

extra inzet gepleegd heeft op het gebied van beeld en geluid. Zo waren enkele vieringen waar op grote schermen filmpjes werden getoond, de Ekklesiadag op zondag 22 september en het concert van Antoine Oomen met zijn koor.

4.6. Koffie en thee na de vieringen

Ook in 2024 werd er, voorafgaande aan de kerkdiensten en soms voor de bijzondere bijeenkomsten, weer vóór de diensten en bijeenkomsten koffie gezet door de koffie-zetploeg, gecoördineerd door Hans Feitsma. Zij zetten ook de limonade en de thee klaar.

Hans Feitsma is aanspreekbaar voor alle koffie-aangelegenheden.

Het schenken van de koffie wordt geregeld door Anke Drexhage via een rooster dat twee keer per jaar in overleg met, nu elf, vrijwilligers tot stand komt. Het reinigen van de koffieketel na afloop hoort ook tot hun taak.

In verband met de maatregelen van de Hooglandse kerk wordt de koffie in kartonnen bekertjes geschonken en gelukkig nemen de bezoekers van de diensten in toenemende mate zelf hun beker mee; wél zo goed voor ons milieu!

Er wordt vaak geruild door de vrijwilligers en dat is ook prima! Het verloopt meestal vrij geruisloos; slechts een enkele keer staat iemand er opeens alleen voor, maar dan zijn er vaak bezoekers van de diensten die spontaan even inspringen, ook als het erg druk is; perfect!

Enige tijd geleden is op initiatief van Charlotte Moor, die dit ook coördineert, spontaan een bakploeg ontstaan: de Misbaksel-groep! Zo'n tien mensen bakken de meest fantastische creaties

voor na een bijzondere dienst: geweldig leuk én lekker!

Kortom: alles rond de koffie verloopt in goede harmonie en het is gezellig na de diensten! Meer vrijwilligers voor zetten of schenken zijn altijd welkom omdat er ook wel eens mensen uitvallen!

5. Werkgroep Samenwerking

In het kader van het 'Concilie-proces' binnen de Ekklesia en de feitelijke situatie waarin we ons als geloofsgemeenschap bevinden, was er behoefte aan een onderzoek. De vraag was: als we overwegen om te gaan samenwerken, met welke geloofsgemeenschap zou dat dan de beste kans van slagen hebben?

Om dat te onderzoeken werd de werkgroep Samenwerking in het leven geroepen. Wessel Eijkman was de trekker van dit initiatief. Een oproep van hem bij Actie en Informatie om zich aan te melden als lid van deze werkgroep, leverde spontaan 10 deelnemers op. Bij toeval evenveel mannen als vrouwen.

De werkgroep bestond uit Wessel Eijkman, Lia van der Laan, Herman Vreeburg, Gertrud Warmerdam, Joan van der Weij, Monique van der Gaag, Wilmieneke Koppe, Wim Kuin, Carel Stolker, Owe Boersma. Incidenteel sloten Robert van der Toorn en Johan de Groot aan.

De werkwijze is gekozen op de eerste bijeenkomst. Besloten werd het bestuur te vragen een uitnodiging tot gesprek op te stellen. Daarin werd aan relevante kerkelijke gemeenschappen gevraagd of contact in de vorm van een gesprek mogelijk was. Ook gingen leden van de werkgroep bij diverse vieringen op bezoek.

De leden van de werkgroep blikken terug op een bijzondere inspirerende tijd, waarin met name de bezoeken aan de verschillende samenkomsten tot nieuwe inzichten hebben geleid.

Bij de vieringen was het goed te ervaren hoe binnen toch een redelijk gelijke liturgie de verschillende sferen werden onderscheiden. Uiteraard was er een verschil tussen de vieringen in de Rooms-Katholieke, de Oud-Katholieke en de meer protestantse geloofsgemeenschappen. Maar ook tussen de PGL wijkkerken was er verschil in stijl.

Opmerkelijke overeenkomsten van de diverse geloofsgemeenschappen zijn te vinden in:

- de behoefte informatie over elkaars activiteiten met elkaar te delen
- de gedeelde betrokkenheid bij het diaconale werk in de Bakkerij
- (bijna overal) de zorg over de vergrijzing van de betrokken leden
- het belang van het koffiedrinken na de viering
- de inzet om kinderen bij de gemeenschap te betrekken. De PGL kent een jongerenpastor.

Verdere wetenswaardigheden:

- De Raad van Kerken en het Levensbeschouwelijk Platform werden regelmatig genoemd als mogelijke trekkers van een breed informatiecentrum over kerkelijke activiteiten. En als organisatie die bijvoorbeeld een Pinksterviering in de open lucht zou kunnen realiseren met hulp van wijkkerken.
- In het kader van het jongerenwerk werden de kinderen uit de Ekklesia uitgenodigd mee te doen aan de plaatselijke 'Kliederkerk' die binnen de PGL wordt georganiseerd op zaterdagmiddagen.
- Uit de gesprekken blijkt interesse voor dit project om samenwerking te onderzoeken. Men wil het verslag graag zien.
- De Remonstrantse Broederschap zou graag overleg zien bij een predikantsvacature.

De werkgroep zal begin 2025 rapporteren aan het Bestuur en zal dan vernemen wat een eventuele opvolging zal behelzen.

6. Vredeszondag 22 september

'Vrede een vierkante cirkel?'

Soms kan het snel gaan met planetjes binnen de Ekklesia. Begin juni besprak de 65+gespreksgroep een artikel van Gied ten Berge over hoop op vrede. We stelden toen vast dat we het moeilijk vonden in deze tijd over vrede te praten. Het maakt je zo depressief.

Toch zijn we met een klein groepje een echte Vredeszondag gaan voorbereiden, aan het eind van de Vredesweek die vanuit allerlei organisaties jaarlijks aandacht krijgt.

We stelden gelijk al vast dat diezelfde 22e september er meer activiteiten in Leiden waren, zoals de Kunstroute en evenementen van de 3 October Vereeniging. Toch wilden we dit initiatief niet om de reden laten schieten en we zijn mensen gaan zoeken die ons konden helpen om dit thema bespreekbaar te maken.

Gied ten Berge was gelijk bereid, maar daarna werd het moeilijk. Een aantal mails werden niet beantwoord en bijvoorbeeld Maaïke Hoffer van COME zou 'gewoon' in Israël zijn.

Door een leuke toevalligheid kon ik mijn verre neef, Merlijn Twaalfhoven, verleiden om onze gast te zijn. Ik wist dat hij als musicus op meerdere plekken in de wereld door muziek mensen over grenzen heen met elkaar in verbinding had gebracht. Maar ik stelde het uit hem uit te nodigen tot onze gastvoorganger, Rien Wattel, over het boek van Merlijn sprak in zijn meditatie.

Foto: Gied ten Berge

Dit beschouwde ik als een teken en Merlijn maakte tijd.

Gied en Merlijn zouden elk hun verhaal vertellen, de een 76 jaar oud en de ander van 1976.

En toen bleek Maaïke (helaas voor haar) met haar gezin in Nederland te moeten blijven en was ook zij bereid naar de Hooglandse te komen.

Na een heel toepasselijke meditatie van Owe over hoe we door vooroordelen en niet-correcte verhalen ons beeld van een situatie soms drastisch moeten herzien, volgde een boeiende serie ervaringen door de drie inleiders. Daarover kon met de inleiders nog een uur onder leiding van Rinske Boersma worden doorgepraat.

Een leuke ontdekking: toen we Rinske vroegen het gesprek te leiden, bleek ze deze drie genodigden al (soms lang) te kennen..

Andere belangstellenden kozen voor een (groene) wandeling om de kerk of een toelichting op bijzonderheden in de kerk. Er werden Vredesdansen met muzikale begeleiding gedaan en de techniek van haiku's maken werd geleerd.

Foto: Merlijn Twaalfhoven,

Sommige dapperen zochten het hogerop en keken rond achter de hoge gewelven van de kerk. We sloten af met het zingen van drie toepasselijke liederen en rond vier uur ging iedereen huiswaarts. Conclusie: geen gemakkelijk thema, maar toch goed dat we er met elkaar bij hebben stilgestaan. (MB)

Nabespreking met de inleiders

7. Ekklesia en Maatschappij

7.1. De Ekklesia Taalgroep

In 2024 is de taalgroep van start gegaan met het project “Samen goed van start”. De vraag naar laagdrempelige en toegankelijke taalcoaching blijft hoog en we blijven dan ook nieuwkomers met een vluchtelingenachtergrond ondersteunen. Het taalaanbod helpt hen niet alleen bij het verbeteren van hun Nederlands, maar ook bij het opbouwen van een sociaal netwerk en het vinden van hun weg in een nieuwe samenleving. De nadruk van het huidige project ligt op nieuwkomers die nog moeten beginnen met het leren van de Nederlandse taal (A0-ers), laaggeletterde anderstaligen en anderstalige ouders met jonge kinderen.

Het project ontving in 2024 financiële steun van vele fondsen: Oranje Fonds, Fonds 1818, Drucker fonds, VSB Fonds, Haella Stichting, KNR-PIN Fonds, Dioraphte, Van der Mandele en Gemeente Leiden. De Taalgroep kreeg ook weer steun van de Ekklesia.

Een deel van de fondsen ging specifiek naar de ouder-kindgroepen. In deze groepen ondersteunen we ouders bij het leren van Nederlands door middel van taalcoaching en interactieve activiteiten, terwijl we tegelijkertijd samen met de ouders een rijke taalomgeving thuis creëren. De pilot van deze groepen was erg succesvol en om dit project in 2025 voort te zetten, zullen we aanvullende fondsen werven.

Net als in 2023 hadden we in 2024 gemiddeld 120 deelnemers in huis, grotendeels bestaande uit statushouders, azc- bewoners en Oekraïense ontheemden. Zij kregen taalcoaching in 12 taalcoachgroepen, mogelijk gemaakt door de enorme inzet van 20 toegewijde taalvrijwilligers. Het coördinatieteam bestond in 2024 uit twee betaalde krachten.

Onze aanpak blijft gericht op het toepassen van taal in de praktijk. We integreren praktijkopdrachten in onze lessen en organiseren regelmatig uitjes, waarbij deelnemers hun taalvaardigheid in de maatschappij kunnen oefenen. Het taalrestaurant bleek een succes en ook hebben we in 2024 een zomerprogramma georganiseerd met verschillende uitstapjes.

Binnen het Taalpact waren we ook in 2024 actief, met een focus op de actielijnen Werk & Participatie en Preventie, waarbij we ons inzetten voor de ondersteuning van meertalige gezinnen en de specifieke aandacht voor A0'ers en anderstaligen die ook in hun moedertaal laaggeletterd zijn'. Daarnaast blijven we investeren in samenwerking met lokale organisaties, zodat we samen een bijdrage kunnen leveren aan de participatie en zelfredzaamheid van nieuwkomers in Leiden.

Ook de komende jaren blijven we ons inzetten voor de nieuwkomers met een vluchtelingenachtergrond in Leiden. Door onze praktijkgerichte aanpak blijven we bouwen aan een inclusieve en toegankelijke leeromgeving voor alle deelnemers.

Eén van de groepen tijdens een uitje naar het Naturalis

7.2. Stuurgroep Diaconie

De uitvoerende werkzaamheden van de Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening LSE (SDFH) worden uitbesteed aan de Stuurgroep Diaconie, in overeenstemming met de door de stichting vastgestelde kaders.

De Stuurgroep Diaconie probeert voor de Stichting mede vorm te geven aan de maatschappelijke taak die de Ekklesia zich stelt. Door collectes en met giften uit het SDFH-fonds

worden projecten in binnen- en buitenland ondersteund. Deze projecten zijn gericht op armoedebestrijding, sociale gelijkheid, mensenrechten, verzoening, en duurzame omgang met de aarde.

Naast het houden van collectes voor de diverse projecten en de dialoog met ze te voeren, was de Stuurgroep ook in 2024 actief met het verzorgen van de informatie over de verschillende projecten die ondersteund worden, en om de communicatie daarover binnen de Ekklesia Leiden te verbeteren. Hiertoe is, onder anderen, gebruik gemaakt van het informatieboekje van de stuurgroep 'Meeleven met elkaar', de nieuwsbrieven van de Ekklesia, informatie op de liturgieën, en mededelingen bij het onderdeel 'Aktie & Informatie' tijdens de zondagse diensten. Ondanks de nog steeds beperkte menskracht van de Stuurgroep is het haar toch gelukt de Diaconie goed aanwezig te laten zijn en nog meer dan in 2023 bij te dragen aan lastenvermindering van onze projectpartners.

➤ Uitgangscollectes

In 2024 werden zeven 'reguliere' uitgangscollectes gehouden voor negen projecten. De advent- en kerstcollectes werden gehouden voor vijf projecten. Bij de beoordeling van de projecten wordt gekeken naar, onder andere, de behoefte-omschrijving, de visie op een duurzame oplossing en of de kans op financiering door anderen ontoereikend is. Van belang zijn transparantie en controleerbaarheid, bijvoorbeeld door middel van websites en bulletins. De uitgangscollectes waren in 2024 bestemd voor:

- Stichting MALUF (Regenboog jongeren);
- Redcapa International: het boerenproject in Ghana;
- De Congolese Vrouwenstichting Tosangana;
- Stichting C.O.M.E., voor de dialoog tussen Israëliërs en Palestijnen (In 2024 is – als gevolg van de oorlog tussen Hamas en Israël de hulpvraag gewijzigd. Contact was alleen digitaal mogelijk. In verband met de moeilijke situatie is twee keer gecollecteerd. Lees meer op de website van C.O.M.E.);
- Nes Ammim (ook voor Nes Amin is in 2024 twee keer gecollecteerd in verband met de zeer moeilijke situatie in het noorden van Israël);
- Stichting Onderwijswinkel Leiden Noord;
- Het muziekcentrum in Leiden Noord;
- Stichting The Turn Club;

- Stichting de Groentedeler;
- Straatpastoraat Leiden: ondersteuning voor dak- en thuislozen in Leiden, o.a. kerstmaaltijd en pakketjes;
- Yapukepa Papua: zorg en welzijn voor de kansarme bevolking in Nieuw-Guinea, met name ontheemde meisjes;
- Collateral Repair project: hulp aan projecten in twee centra voor vluchtelingen in Amman, Jordanië
- Stichting GIL (Gezondheidszorg Illegalen Leiden).

Verder zijn er uit de algemene middelen van de SDFH-giften gedaan aan Choosing Life, Rossing Center for Education and Dialogue-Jerusalem, Stichting Tear Fund, Happietaria (tbv een boerenproject in Syrië), de Stichting Zalomi (t.b.v. de bakkerij in een dorp in Moldavië), de Stichting Deal Foundation (t.b.v. hun Cambodja project), het Diaconaal Centrum De Bakkerij (t.b.v. de 'Zomerbonnen' en de gezamenlijke paasbrodenactie), en de Stichting Leiden voor elkaar (t.b.v. hun Sinterklaasactie), en tenslotte - na bemiddeling van de pastores - enkele giften aan individuele personen.

De totale opbrengst van collectes en giften is ten opzichte van 2022 en 2023 groter gebleken. Een gedetailleerd overzicht is te vinden in dit financieel jaarverslag van de Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening en op de website van de Ekklesia Leiden.

➤ Communicatie

Voor de communicatie over onze diaconale inzet is – in samenwerking met de PR-commissie - goed gebruikgemaakt van de (digitale) nieuwsbrieven en de diaconale pagina op de website van de Ekklesia Leiden.

De Stuurgroep was vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening van de Ekklesia Leiden (Jeroen Kanis, voorzitter) en in het Levensbeschouwelijk Platform Leiden (Wessel Eijkman). Vertegenwoordiging in het Inter-parochieel Diaconaal Beraad is dit jaar eerst door Wil Heesakkers en Jeroen Kanis gedaan en vanaf september is Gerard Tellers de vaste vertegenwoordiger. Aan het college van Diakenen in Diaconaal Centrum De Bakkerij heeft Jeroen Kanis deelgenomen. Met het Team Vieringen is

overleg geweest om ons werk nog beter te belichten.

➤ **Leden en vergaderingen van de Stuurgroep**

In 2024 kwam de Stuurgroep zes keer fysiek bijeen en onderhield zeer regelmatig digitaal contact. Zij bestond uit de volgende leden: Jeroen Kanis (voorzitter), Gerard Tellers (secretaris), Wessel Eijkman en Inez Albers. Ook Wil Heesakkers is weer deel gaan nemen.

Nieuwe leden zijn zeer welkom!

7.3. Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening LSE

Het bestuur van SDFH heeft in 2024 eenmaal fysiek vergaderd. Tijdens die vergadering werden het Jaarverslag en de Jaarrekening 2023 definitief vastgesteld en het Beleidsplan en de Begroting 2024 goedgekeurd.

In 2024 bestond het bestuur van SDFH uit Jeroen Kanis (voorzitter), Chris Gerritsen (penningmeester), Sytske Visscher (secretaris) en Rob van Waarde (algemeen bestuurslid namens het Studentenpastoraat).

7.4. Lezingen

De Werkgroep Lezingen stelt zich ten doel voor belangstellenden van binnen en buiten de Ekklesia lezingen te organiseren met thema's die passen bij de Ekklesia. De werkgroep bepaalt het thema en nodigt daarvoor sprekers uit. Gewoonlijk wordt in het voorjaar ook een Leerhuis of gesprek aangeboden en in het najaar een serie van minstens drie lezingen, die samen met Studium Generale van de Universiteit Leiden worden voorbereid.

In 2024 werden er in samenwerking met het team van Studium Generale zelfs 7 lezingen aangeboden rondom het thema 'Grenzen aan Verdraagzaamheid'. Aanleiding voor dit thema was het boek dat prof. Kees Schuyt recent publiceerde. Dit boek heeft de titel "Begrensde tolerantie, Over verdraagzaamheid, onverdraagzaamheid en het ondraaglijke" (uitgave Boom, 2023)

Voor de diverse subthema's waren vooral inleiders vanuit de Leidse academie uitgenodigd, maar ook Kees Schuyt zelf was bereid voor de eerste lezing zijn woonplaats Leeuwarden te verlaten. De reacties op het thema en de verschillende invalshoeken van de inleiders waren bijzonder positief.

De posters en flyers, gemaakt door Jan Slotboom, werden verspreid in Leiden en de lezingen kregen via het seizoensboekje van Studium Generale veel publiciteit.

Er waren gemiddeld ongeveer 100 mensen aanwezig in zaal 019 van het Lipsiusgebouw, anderen keken tegelijkertijd of later naar de streaming die Studium Generale daarbij aanbood. Opmerkelijk was dat de bezoekers heel trouw waren en veelal de hele serie hebben gevolgd.

De Werkgroep Lezingen bestond uit zes leden, te weten Henk Schouten, Jasper Radder, Wim Kuin, Wim Schouten, Han Verveld en Marga Bakker. De Werkgroep Lezingen vergadert onregelmatig, naar behoefte. Dat betekent veel mondeling overleg bij aanvang van het jaar vanwege de keuze van het thema en de invulling daarvan. Het meeste contact vindt daarna vooral plaats via de mail.

Bij interesse zijn nieuwe leden van de werkgroep welkom. U kunt mailen naar info@ekkesialeiden.nl en we vinden elkaar.

GRENZEN AAN VERDRAAGZAAMHEID

ma 14 oktober

Kees Schuyt

- em. hoogleraar Sociologie (UvA)

ma 21 oktober

Joop van Holsteyn

- hoogleraar Politicologie (UL)

ma 28 oktober

Bastiaan Rijpkema

- bijz. hoogleraar Verdraagzaamheid (UL)

ma 4 november

Bert Jan Lietaert Peerbolte

- hoogleraar Nieuwe Testament (VU)

ma 11 november

Marcel ten Hooven

- journalist, schrijver

ma 18 november

Martine Berenpas

- docent Ethiek en Filosofie (Fontys, Tilburg)

ma 2 december

Saniye Çelik

- bijz. hoogleraar Diversiteit en Inclusie
bij de Politie (UL)

19:30 - 21.00u

**Lipsiusgebouw, zaal 019,
Cleveringaplaats, Leiden**

- toegang gratis

studium generale
universiteit leiden
studiumgenerale@sea.leidenuniv.nl

 ekklesia
leiden
info@ekkesialeiden.nl

7.5. Kunstcommissie

'De Ander ontmoeten' - uit de eigen bubbel

➤ Inleiding

De Kunstcommissie bestaat uit de leden Wim Kuin (voorzitter), Jan Halin (secretaris), Mieke Bakker en Monique van der Gaag, onze blije bloemiste.

Een van de rijke en structurele bijdrage van de Kunstcommissie aan onze gemeenschap is de liturgische schikking met toelichting (floriografie) van onze blije bloemiste Monique. In 2024 heeft Monique maar liefst 56 schikkingen verzorgd! Ook begeleidt Monique 5 keer per jaar een bijbelse bloemenles voor de kinderen van de Kindernevendienst.

Met onze inspiratie willen wij de Ekklesiagemeenschap (kinderen, jongeren en volwassenen) in contact brengen met verbeelding, met kunst om zo een impuls te geven aan gemeenschapsvorming en aan de kwaliteit van vieringen. De ontmoeting met het heilige in de schepping, in mensen onderweg in een eeuwenoude traditie van geloven, vraagt om verbeelding, om contemplatie maar ook om actie. Vanuit onze vieringen als diepe inspiratiebron ontstaan tegen onrecht, tegen geweld, tegen discriminatie en ongelijkheid en dat op een creatieve en kunstzinnige manier, dit is waar wij als Kunstcommissie voor staan en gaan.

De kunstcommissie laat zich inspireren door onderstaande visie:

'Kunst is een actieve, ademende, voortdurend veranderende ervaring, die de kracht heeft om een ruimte, een persoon of een manier van kijken volledig te transformeren. Vandaag hebben we meer dan ooit vormen van expressie nodig die ons helpen de wereld te onderzoeken en om grensverleggende dialogen aan te gaan' (Emily Molnar, Willemijn Maas, 2021).

➤ 'Grensverleggende dialogen' – project Bubbel Huppen.

Het project van de Kunstcommissie over 'Slavernij toen en nu' van 2023 krijgt een vervolg gericht op jongeren in het project 'Ontketenen'. In het project Slavernij toen en nu is geprobeerd om ook

jongeren te betrekken, maar dat is niet goed gelukt. Regeldruk, protocollen, afvinklijstjes, starre curricula van scholen maakten het lastig om tot vormen van samenwerking te komen. Wat toen niet gelukt is, hebben wij opgepakt als een uitdaging. Deze moeizaamheid om tot dialoog met studenten te komen was de directe aanleiding om ons te verdiepen in de wereld van jongeren. Tussen mbo-, hbo- en wo- studenten staan schotten en dat wordt versterkt door de segregatie in onze samenleving.

Hoe kunnen we 'bubbel huppen' bereiken? Hoe zorgen we voor ontmoeting en dialoog m.n. over maatschappelijke onderwerpen als discriminatie en racisme en over wat van betekenis, en van waarde is in het leven.

Het project heeft de naam 'Bubbel huppen' gekregen en kent twee producten t.w. een Glossy en een kunstproject.

Beide projecten zijn in samenhang gerealiseerd.

In een steeds meer verbonden wereld lijkt het paradoxaal dat we ons vaak in onze eigen bubbels opsluiten. Sociale media, algoritmen, en zelfs onze dagelijkse routines creëren comfortabele, maar beperkende cirkels waarin we ons omringen met gelijkgestemden en vertrouwde

ideeën. Deze bubbels bieden veiligheid en herkenning, maar beperken tegelijkertijd onze horizon en belemmeren ontmoetingen met de diversiteit die de wereld te bieden heeft. Dit fenomeen, bekend als 'bubbel huppen,' benadrukt het belang van het bewust verlaten van onze vertrouwde omgeving om in contact te komen met anderen en hun perspectieven.

Tussen mbo-, hbo- en wo-studenten staan schotten en dat wordt versterkt door de segregatie in onze samenleving. Hoe kunnen we 'bubbel huppen' bereiken? Hoe zorgen we voor ontmoeting en dialoog m.n. over maatschappelijk onderwerpen als discriminatie en racisme en over wat van betekenis en van waarde is in het leven.

Gekozen is om (mbo- hbo-en wo-) studenten te interviewen en de ervaringen op te schrijven in een Glossy/Poster met de naam 'Bubbel Huppen', die tijdens de EL CID-week werd verspreid en ook verspreid is onder alle leden van de Vereniging.

Het plan was dat verschillende studenten meewerken aan beeldend materiaal voor de Glossy en een expositie (van foto's, video, schilderijen, theater enz.). Het kunstproject werd opgenomen in de Kunstroute Leiden op 21 en 22 september 2024.

De brede medewerking vanuit studenten en hun organisaties is helaas niet gelukt

Voor het project is subsidie aangevraagd bij het bestuur van Stichting Woudscholen, daarnaast is geld opgehaald met crowdfunding.

Een van de conclusies is dat de Ekklesia Leiden in geringe mate jongeren en studenten bereikt.

Tot slot. Het belang van aandacht voor het onderwerp: stap uit je 'bubbel' en ontmoet de ander, wordt in veel contacten onderschreven. Ook binnen de Ekklesia Leiden, mede als uitkomst van het Leids Concilie (een onderling gesprek over de toekomst van onze vereniging), wordt het onderwerp onderkend en als belangrijk ervaren.

De aandacht vanuit de eigen gemeenschap voor het project 'Bubbel huppen' was gering, op de Glossy hebben wij weinig reacties mogen ontvangen.

Het project 'Bubbel Huppen' heeft inzichten gegeven voor een volgend project.

8. Actief en verbonden

8.1. Werkgroep Contact

De Contactgroep bestaat al jaren en voert verschillende activiteiten uit.

Sinds 2023 is de Bezoekersgroep samengevoegd met de Contactgroep.

Een kort overzicht:

- Om de onderlinge samenhang binnen de Ekklesia te ondersteunen en om te zien naar elkaar is de Bezoekersgroep in het leven geroepen. Met leden van onze Ekklesia, die daaraan behoefte hebben en daar prijs op stellen, leggen wij contact, telefonisch of door bezoek. Sommige contacten bestaan al langere tijd en hebben een bepaalde regelmaat en soms zijn contacten van kortere duur of incidenteel, bijvoorbeeld bij ziekte of tijdelijke opname. Afhankelijk van de situatie zijn de gesprekken meer of minder intensief. Het contact wordt vaak erg gewaardeerd. Vanzelfsprekend blijven de gesprekken vertrouwelijk. Inhoud en persoonlijke gegevens worden buiten de bezoekersgroep niet gedeeld. De Bezoekersgroep heeft in 2024 met circa 20 Ekklesianen bel- en bezoekcontact onderhouden.

Veel onderlinge aandacht en zorg wordt ook gegeven binnen bestaande groepen. Participantengroepen en andere (werk)groepen vormen een belangrijk netwerk, waarin men omkijkt naar elkaar en/of praktische ondersteuning biedt.

De bezoekersgroep kan meer betekenen als er vanuit de Ekklesia signalen worden doorgegeven wanneer en voor wie (bezoek)contact welkom zou zijn.

De Contactgroep werkte samen met Owe als participantenpastor.

- Wij verzorgen wekelijks de ontvangst van bezoekers van de Hooglandse vieringen en delen de liturgie en de zangbundels uit.

Wij verwelkomen iedereen en geven nieuwe bezoekers algemene informatie over de Ekklesia Leiden. Hierdoor konden (ook nieuwe) bezoekers zich gezien en welkom voelen.

- Wij versturen kaarten aan mensen die onze vieringen (tijdelijk) niet kunnen bijwonen. Dat gebeurt ieder jaar voor Pasen en voor Kerst (in 2024 ongeveer 50), maar ook vaak door het jaar heen (in 2024 circa 20 kaarten). Signalen vanuit de gemeenschap zijn ook hier welkom!

- Wij fungeren als klankbord voor de participantenpastor (bijvoorbeeld over de viering met Allerzielen, de nieuwsbrief en eventuele acties na overlijden).

- Wij proberen passende combinaties te zoeken voor het vervoer naar onze wekelijkse diensten. Dit is in 2024 voor een aantal Ekklesianen al goed geregeld, maar het blijft soms moeilijk om mensen te vinden die bereid zijn (af- en toe) te rijden. Dit komt ook omdat dicht bij de kerk niet geparkeerd kan worden en de afstand van Parkeergarage naar de kerk vaak te ver is om te lopen.

Naast deze reguliere activiteiten hebben wij in 2024 een bijdrage geleverd voor de discussie in het Leids Concilie en het Beleidsplan 24-28.

Daarnaast hebben wij het initiatief genomen om rond de start van het nieuwe kerkelijk jaar (bijna) alle leden van onze gemeenschap thuis te bezoeken voor een kort persoonlijk contact en om informatie (en een kleine attentie) te delen. Het bestuur heeft ons initiatief van harte overgenomen.

In de korte en soms langere gesprekken is met behulp van concrete vragen veel informatie verkregen en zijn n,a,w. gegevens gecheckt.

8.2. Participantengroepen en kringen

8.2.1. Geloof en Wetenschap

De kring Geloof & Wetenschap komt ongeveer zesmaal in het jaar bijeen. Zij bestudeert de relatie tussen geloof en wetenschap aan de hand van relevante boeken. De hoofdstukken worden door de leden ingeleid. De kring telt zes deelnemers waarvan drie van buiten de Ekklesia.

We hebben de bespreking van het boek van Jurriën Hamer, "Waarom schurken pech hebben en helden geluk, een nieuwe filosofie van de vrije wil", uitgegeven door De Bezige Bij in 2022, afgesloten. Interessant om kennis te nemen van de overwegingen van de schrijver. Uiteindelijk is zijn globale conclusie: de vrije wil bestaat niet, alles is gedetermineerd en causaal bepaald, in een wereld zonder God.

Inmiddels zijn we begonnen met de bespreking van het boek "De code van het bewustzijn" van Cyriel Pennartz, hoogleraar Neurowetenschappen van cognitie en systemen aan de Universiteit van Amsterdam, uitgegeven door Prometheus

Amsterdam in 2021. Hij probeert ons uit te leggen wat bewustzijn is en waar het in de hersenen gezeteld zou kunnen zijn. De bestudering ervan vraagt onze uiterste concentratie.

Jasper Radder

8.2.2. Geloven & Weten

De doelstelling van de kring Geloven & Weten volgt uit de naam: wat kan ik weten en wat moet ik geloven. De kring heeft momenteel acht leden, allen lid van de Ekklesia. We komen ongeveer tienmaal per jaar bijeen. De leden wordt om beurten verzocht de te behandelen stof schriftelijk samen te vatten en vraagpunten te formuleren. Dit leidt tot geanimeerde en diepgravende discussies.

De bespreking van het boek van Kees Schuyt: Begrensde tolerantie, over verdraagzaamheid, onverdraagzaamheid en het ondraaglijke, uitgegeven door Boom in 2023, hebben we in 2024 voortgezet. Schuyt verheldert een complex geheel van tegenstellingen: vrijheid van godsdienst versus religieuze intolerantie, vrijheid van denken versus groepsdwang, politieke vrijheid versus alleenheerschappij, gelijke rechten van minderheden versus discriminatie. Het resultaat is een weloverwogen ideeëngeschiedenis van het begrip tolerantie vanaf de 16e eeuw tot nu.

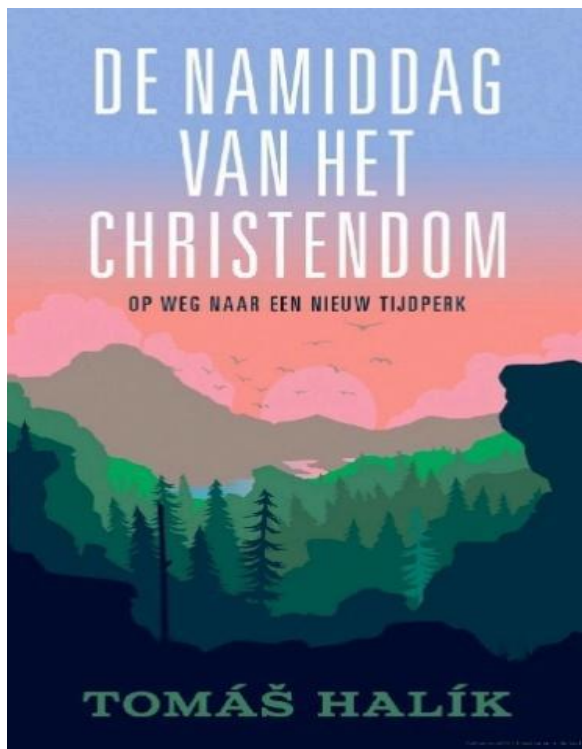
Op instigatie van onze kring nam de werkgroep lezingen de suggestie over om aan de hand van het boek van Schuyt een serie lezingen te organiseren samen met Studium Generale van de Universiteit Leiden. Dit leidde tot zeven lezingen die dit najaar in het Lipsiusgebouw van de Universiteit onder de titel 'Grenzen aan verdraagzaamheid' werden gehouden. Zie het verslag van de werkgroep lezingen.

Jasper Radder

8.2.3. Rap100

Deze participantengroep is ontstaan door het samenvoegen van een studentengroep en een participantengroep die beide onder leiding van Henk van Breukelen het boek lazen van Han de Wit: "Contemplatieve psychologie". Een imponerend gezelschap met rijke oecumenische inzichten met als doel samen te groeien naar een wereldwijde religieuze eenheid. De oecumenische beweging streeft naar eenheid tussen de verschillende kerken. De basis van dit principe

draagt onze groep. Samen reiken wij een boek aan. Daaruit behandelen wij een actueel onderwerp. Diverse leden van onze groep bieden de theologische ondersteuning. Alle leden reflecteren hun levenservaringen en filosoferen over het onderwerp.

Het boek dat ons nu bezighoudt komt van Tomas Halik "De namiddag van het christendom". In 2023 startten wij met de bespreking van de visie van Halik op de toekomst van de kerk. Ook een onderwerp dat zeer actueel is. Een boek voor ieder die zich verbonden voelt met de toekomst van de kerk. Op onze uitnodiging heeft Owe Boersma kennisgemaakt met onze groep en een avond meegedraaid bij het bespreken van een hoofdstuk uit het boek.

Om de vijf à zes weken ontmoeten wij elkaar. In augustus starten wij het seizoen met een gezellig etentje bij een van ons.

Wie zich wil aansluiten bij onze groep kan zich melden. Uiteraard is de hoeveelheid leden beperkt tot de grootte van een huiskamer. Per toerbeurt ontvangen wij elkaar thuis.

Contactpersoon Rap100, Bep Hersmis,
bep_hersmis@gmail.com

8.2.4. Part en Deel

Part & Deel, de versmelting van een oude LSEgroep en oudleden van een Voorschotense basisgemeente, telt momenteel 6 deelnemers, allen lid van de Vereniging. In het afgelopen jaar heeft een van onze leden zich helaas teruggetrokken, maar we mochten ook weer een nieuw lid verwelkomen, zodat het ledenaantal gelijk bleef. Er is altijd plaats voor nieuwe aanwas!

We komen ongeveer eens per 6 weken bij elkaar om over een zinvol boek of artikel te praten, of zo nodig, over de gang van zaken in de Ekklesia. We hebben geen officiële leiding, maar een onzer, Herman van Bommel, theoloog, houdt ons op de rails.

Afgelopen jaar hebben we "De ware tolerantie" afgerond, een compilatie van artikelen onder redactie van Marcel ten Hooven en een initiatief van de Coornhert Stichting. Wij constateerden dat de artikelen telkens weer aanleiding gaven tot het praten over tolerantie binnen en buiten onze eigen kring. Verrassend was dat het Studium Generale geheel aan tolerantie was gewijd en dat verschillende auteurs uit ons boek aldaar het woord namen.

Vervolgens kozen wij op aanraden van Owe voor een uitgave van de Correspondent: Rob Wijnberg, "Voor ieder wat waars". Wij constateerden met de auteur dat het tegenwoordig wel lijkt alsof ieder zijn eigen waarheid heeft. Wij leven in een hoogst individualistische cultuur! Van dichtbij bekeken blijkt het misschien wel mee te vallen. Wij zijn meer verbonden dan je op het eerste gezicht zou denken. De media halen vooral naar voren wat niet goed gaat. We worden aangespoord wat van waarde is in vertrouwen te delen en dit als een soort blijde boodschap te verkondigen.

Gesterkt door deze aanmoediging beginnen we komend jaar aan "God in bits en bytes", van Marcel Barnard. Het was de basis van zijn preek over A.I., de opening van de reeks over kunstmatige intelligentie. We gaan het zien!

Contactpersoon Vic Marlet, Welterdreef 57,
2253LJ Voorschoten. 071-5763254, email
vmm.nl@hotmail.com

8.2.5. Leiden 2

In onze groep bespreken we onderwerpen op het gebied van bijbel, geloof en samenleving. We doen dit aan de hand van een boek dat we in onderling overleg kiezen. In het afgelopen jaar hebben we de bespreking van het boek "Ware Tolerantie", onder redactie van Marcel ten Hooven, waarin een aantal auteurs verschillende aspecten van tolerantie behandelen, afgerond. We bespreken nu het boek "Grenzeloos God, Integraal kijken naar God, mens en wereld", van Tilmann Haberer.

Onze groep heeft momenteel 10 leden; we ontmoeten elkaar ongeveer eens in de vijf weken op een vrijdagmorgen bij Ruud de Rooy, Lorenzkaade 41. We zijn allen min of meer betrokken bij de LSE, maar voor nieuwe deelnemers is dit geen voorwaarde om mee te doen. Contactpersoon Kees Bos, tel. 071 3419908, bosbijl@hetnet.nl

8.2.6. Leiden-Oegstgeest

De participantengroep Leiden/ Oegstgeest is qua samenstelling al een aantal jaren ongewijzigd. We zijn met tien personen en komen ongeveer eens in de zes weken bij elkaar.

Dan praten we over een losse tekst, lezen we gezamenlijk een boek of kiezen we voor een meer interactieve invulling. In 2024 hebben we grotendeels gesproken over verschillende kunstuitingen waarin maatschappelijke thema's verwerkt zijn. Dit konden beeldhouwwerken, schilderijen, boeken, of theatervoorstellingen zijn. Daarna hebben we twee maal gesproken over thema's die voortkwamen uit de Studium Generale- serie over tolerantie. Hiervoor lazen we voor een deel van het boekje van Karin Melis: "Bewaarplaatsen van het humane, Essays over de menselijke waardigheid" en we bespraken de Vredesweek lezing van Arnon Grunberg.

Aan het einde van het jaar kwam de vraag naar voren, wat voor groep we eigenlijk zijn. We merkten dat we de afgelopen jaren steeds weer op de huidige maatschappelijke ontwikkelingen van klimaatproblemen, groeiende polarisatie en verrechtsing terechtkwamen. Gevoelens van onmacht, somberheid en zorgen om de toekomst kwamen hierbij naar voren. We bleken steeds weer bij de politiek uit te komen. Daarbij blijken we het vrijwel altijd met elkaar eens te zijn en komen er weinig tegengeluiden. Onze groep is

voortgekomen uit de Ekklesia, maar we bespreken steeds meer maatschappelijke thema's dan zingevingszaken. Daarom hebben we besloten om ons in 2025 meer te richten op onderwerpen die speciaal met de Ekklesia te maken hebben. Hierbij kan men denken aan de bespreking van liederen die ons extra aanspreken (vier van ons zijn lid van de Schola), een meditatie doornemen of ontwikkelingen in onze gemeenschap volgen.

Als mensen zich hiertoe aangetrokken voelen en onze participantengroep willen komen versterken: u bent welkom. Neem hiervoor contact op met Elly Bakker, 071-5171544.

8.2.7. De Witte Vlek

De Witte Vlek is in 2004 opgericht door Jac van der Hoeven. De bedoeling ervan is een tegenwicht te bieden tegen het zwarte gat waarin je zou kunnen vallen, als je bent opgehouden met werken. In beginsel komen we elke derde dinsdag van de maand bijeen, behalve in juli en augustus. Momenteel hebben we zeven actieve leden.

Zoals gebruikelijk, bespreken we eerst ons persoonlijk wel en wee, want wij worden geconfronteerd met de gevolgen van onze leeftijd: valpartijen met de fiets, ziekte, opname in verpleegtehuis, overlijden.

Regelmatig discussiëren we over het reilen en zeilen van de Ekklesia. Wij waren een van de eersten die geconsulteerd werden omtrent onze ideeën betreffende het conciliaire proces van het afgelopen jaar.

Daarnaast bespreken we onderwerpen aan de hand van recent verschenen boeken en artikelen uit verschillende kranten. Ik noem er een aantal. Een interview met de Duitse socioloog Hartmut Rosa in Trouw: 'Wij zijn resonantiewezens, we kunnen niet zonder religie'. Boeken van twee theologen, Paas en Halik, laten zien dat 'God in de woorden woont'. Een boek van Rob Wijnberg: 'Voor ieder wat waars'. Ad van Nieuwpoort in de NRC: 'Met de rechtsstaat alleen komen we er niet'. Arnon Grunberg in de NRC: 'Verwar de Nederlandse identiteitscrisis niet met zorgen om antisemitisme'. Ingmar Vriesema in de NRC: 'Om te bidden hoef je niet te geloven.' Een boek van Claartje Kruijff: 'Een God die in mij gelooft.'

Jasper Radder.

8.2.8. Gespreksgroep 65+

Gespreksleider: Jac van der Hoeven.

In het jaar 2024 zijn we negen keer bij elkaar geweest. We hebben het o.m. gehad over:

- Hoop en vertrouwen, ook met betrekking tot jezelf; Israël en Gaza, mede nav artikel van Munther Isaac in Volzin: "Vredesstichters staan vaak niet in het midden"
- Leids Concilie
- "De namiddag van het Christendom", boek van Tomas Halik
- Hoe met dreiging om te gaan, nav moord Navalny
- Vrede een mythe? Vrede niet zien als een eeuwige toestand, maar als voortdurend streven (Filosoof Hein van Dongen)
- Lezing beluisterd en besproken die Carel ter Linden ooit gaf nav zijn boek "Wat doe ik hier in Godsnaam?"
- Hoe ga je om met tegenslag? Mede nav lezing Manu Keirse in de Marekerk; emotie kost energie; het terminaal ziek zijn zal eenzaamheid doen ervaren
- Kerst in onze wereld; hoe ga je ermee om?
- En meer dan eens: het wel en wee in onze Ekklesia

Traditiegetrouw wordt er ten minste eenmaal per jaar ergens in Leiden gezamenlijk geluncht.

De groep heeft thans 13 deelnemers, allen EL-leden.

Kosten, behalve die voor koffie en thee, zijn niet gemaakt noch te verwachten.

Coördinator: Emile Pieters (pietheijn@freeler.nl)

8.2.9. En je wilt wat

Afgelopen jaar hebben we met een wat kleinere groep activiteiten gedaan: samen eten, stilte wandeling en inhoudelijke gesprekken gevoerd. Wel zijn we tot de conclusie gekomen dat we de participanten groep gingen stoppen. Het aantal actieve members was afgenomen tot een aantal dat voortzetten geen optie meer was.

Hartelijke groet, Bianca.

8.2.10. Nieuwe start

De groep bestaat uit 4 personen. We komen bij elkaar op de tweede dinsdagmiddag van de maand en, naast aandacht voor elkaar, gebruiken we het boekje met 12 overwegingen van Henk Schouten: 'Het schip is niet de overkant' als leidraad voor onze besprekingen
Contactpersoon: Corrie Ernste.

8.2.11. Dromen-Durven-Doen

Enkele jaren geleden (2016) zijn we gewoon met zeven personen begonnen. We lezen boeken met verschillende thema's en aan die thema's geven we een persoonlijke invulling. Dat vinden we verrijkend, avontuurlijk en inspirerend. Enkele titels en schrijvers die we gelezen hebben: 'Compassie' van Karen Armstrong, 'De weg' van Michael Puett, 'Emoties' van Anselm Grün, 'De leegte achter de dingen' van Claartje Kruijff, 'Sapiens, Een kleine geschiedenis van de mensheid' van Yuval N. Harari, en 'Nietzsches tranen' van Irvin Yalom. Met de groep hebben we ook over het boek 'Troost' van Ignatieff gesproken. We blijven op weg naar de toekomst: met hoop, troost en moed: blijf dromen, durven, doen. Het aantal van zeven personen is precies mooi. Als er iemand ziek is, gaat de middag toch door en praten we diegene later bij. Met elkaar spreken we ongeveer eenmaal in de zeven weken af. In juni sluiten we het jaar meestal af met een lunch/overdagwandeling. We hebben ook wel eens gewandeld met wandel- en verhalencoach Aat van der Harst. En we waren in Deventer, Epe en Vlissingen. Een belangrijk thema is ook aandacht voor het klimaat... Nieuwe boeken waren: 'De kleindochter' van Bernhard Schlink, 'De zin van het leven' van Fokke Obbema, 'Al het blauw van de hemel' van Melissa da Costa.

Dit kan ook een mooie start zijn van nieuwe groepen, als je zoiets wilt: gewoon beginnen met wandelen of een boek lezen en dan merk je vanzelf wel hoe goed het klikt. En we praten ook over de Ekklesia. We vinden het fijn, dat we met elkaar in de Hooglandse Kerk bij elkaar kunnen komen en Annette van den Boom blijft naar onze gesprekken komen, ook vanuit Deventer. WK.

8.2.12. Levensvragen

De gespreksgroep Levensvragen neemt de eigen ervaringen als startpunt van het gesprek. In een eerste ronde inventariseren we welke zaken op dat moment ons bezighouden. Daarna beslissen we samen welke aangedragen thema's we met elkaar verder willen uitdiepen.

De bijeenkomsten zijn steeds op de eerste dinsdagochtend van de maand (beneden) op Rap 100, aanvang 10 uur.

In de meeste gesprekken worden meerdere thema's besproken. De gesprekken worden in het algemeen als diepgaand en waardevol ervaren. Ook tegengestelde meningen worden gerespecteerd.

De gespreksgroep Levensvragen heeft een vaste kern van ongeveer 8 mensen, maar staat open voor nieuwe deelnemers. Ook af en toe aansluiten is mogelijk.

9. Communicatie – PR commissie

Gedurende het verslagjaar bestond de PR commissie uit Sytske Visscher, Henk Blanksma (webmaster, en namens het bestuur verantwoordelijk voor de PR), en Jan Slotboom.

Nu Arie met zijn marketing ervaring deelneemt aan de PR groep, hebben we een marketingplan ontwikkeld dat besproken werd in het bestuur, en gepresenteerd in de ALV van juni.

We maakten in de zomer een nieuwe folder die in september werd gedistribueerd. In het vervolg willen we een algemenere folder die niet meer de thema's en voorgangers bevat, maar daardoor langer te gebruiken is.

Jan Slotboom nam afscheid van de PR groep, na jaren deelname, vooral het maken van affiches. Het werd hem te zwaar. Kort daarna werd hij ziek. Gelukkig hebben we nog bij zijn leven zijn bijdrage mogen viëren. Myranda heeft zijn taak overgenomen om voortaan affiches en ander drukwerk vorm te geven.

Dit jaar hebben we de discussie aangeslingerd over de aanschaf van een kerkapp, Donkey Mobile. Op 5 november hadden we een bijeenkomst met Wienen in de Lokhorstkerk. Allen waren na afloop enthousiast. Ook is de aanschaf van de kerkapp opgenomen in de begroting van

2025, maar de beslissing daarover zal in de ALV van juni 25 genomen worden.

Ook dit jaar maakte vooral Lies Pijl 22 nieuwsbrieven (2023 21), waaronder 4 overlijdensbrieven (2023 5). De nieuwsbrief is niet meer uitsluitend voor leden, maar ook voor belangstellenden. De nieuwsbrieven m.b.t. de ALV worden wel uitsluitend aan leden gestuurd. We zouden wel met een hogere frequentie willen starten (wekelijks of 2x per maand), maar bij gebrek aan menskracht lukt dat niet. Als we kiezen voor een Ekklesia-app dan moeten we waarschijnlijk gaan nadenken over een andere rol voor de nieuwsbrief.

Aan het einde van het jaar is voor een actieve benadering van vrienden op onze Facebookpagina gekozen wat in korte tijd zo'n 500 vrienden opleverde: een mooie basis om meer belangstelling voor de Ekklesia te creëren.

10. Stichting Materiële Voorzieningen

10.1. Algemeen

De Stichting Materiële Voorzieningen (SMV) beheert het pand Rapenburg 100, dat begin 1973 werd aangekocht om te dienen als trefcentrum voor studenten en participanten binnen de toenmalige Leidse Studenten Ekklesia.

10.2. Bestuur

Gedurende het verslagjaar bestond het bestuur van SMV uit Paul van Amersfoort (voorzitter), Sytske Visscher (secretaris), Chris Gerritsen (penningmeester), Tjerk Oosterkamp (namens het Studentenpastoraat) en Martien Hordijk als technisch beheerder van Rapenburg 100.

Het bestuur kwam gedurende het verslagjaar tweemaal fysiek bij elkaar (in maart en november). Daarnaast vond via e-mail en Whatsapp zeer regelmatig overleg plaats over acute zaken. Tijdens de Algemene Ledenvergaderingen van de Vereniging Ekklesia Leiden is door de voorzitter verslag gedaan van de activiteiten van het bestuur.

10.3. Tripartite overleg

In februari en oktober vond overleg plaats tussen vertegenwoordigers van de Stichting Voorzieningen Studentenpastoraat Leiden (SVSL)

en de Vereniging Ekklesia Leiden (V-EL) en het bestuur van SMV over de toekomst van het pand Rapenburg 100.

In de oktobervergadering ondertekenden partijen een convenant over toekomst en gebruik van het pand. In dit convenant is overeengekomen dat SMV het pand beheert en ter beschikking stelt voor de activiteiten van de beide andere partijen. SVSL en V-EL verplichten zich om SMV hiertoe in staat te stellen door het bijdragen aan de kosten van de instandhouding, het beheer en het gebruik van het pand. Daarnaast zijn onder andere afspraken gemaakt over hoe te handelen mocht op zeker moment één van de partijen besluiten om gebruikmaking van het pand te beëindigen.

10.4. Huismeester

De huurster van het appartement, die tevens fungeert als huismeester, heeft inmiddels een goede relatie opgebouwd met de contactpersonen van de verschillende groepen die gebruik maken van het pand. In voorkomende gevallen wijst zij hen bijv. op niet afdoende afgesloten ramen (belangrijk om insluipers niet in de verleiding te brengen), en achtergebleven voedselresten (vooral van belang om muizen buiten de deur te houden). Tevens zorgt zij voor de inkoop van koffie en thee, en andere huishoudelijke zaken.

10.5. Onderhoud

Doordat in 2023 een aantal grotere zeer noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden dienden te worden uitgevoerd, kon in 2024 worden volstaan met kleine aanpassingen/reparaties. Eén van die aanpassingen betrof de montage van een nieuwe afzuigkap boven het gasstel/de oven in de keuken.

Helaas is de voorgenomen aanleg van een goede vluchtweg vanuit het appartement op de zolderverdieping nog niet gerealiseerd. De verwachting is, dat dit in 2025 zijn beslag zal krijgen.

Voor communicatie met betrekking tot het technisch beheer van Rapenburg 100 kan gebruikgemaakt worden van het emailadres: rap100beheer@ekkleisleiden.nl.

Voor communicatie met betrekking tot het gebruik van Rapenburg 100 is het e-mailadres: info@ekkleisleiden.nl.

11. Studentenpastoraat

Sinds tientallen jaren biedt Rapenburg100 pastorale begeleiding aan studenten. Dat aanbod valt uiteen in drie domeinen: een gemeenschapscentrum met vele activiteiten, training en begeleiding van verenigingen en een plek voor thematische groeps- en individuele gesprekken. Terugblikkend op 2024 stellen we de vraag: wat heeft het opgeleverd en wat is Rapenburg100 nu voor studenten, partners en voor het team van medewerkers?

Ten eerste is het gemeenschapscentrum Rapenburg100 een plek voor vriendschap op basis van zorg, verbinding en inspiratie. Het gaat minder om een enkele activiteit die impact zou hebben, als wel om een vriendschap en gemeenschap waarbinnen aan deze waarden via activiteiten uiting gegeven kan worden. Het is een cultuur die in de afgelopen jaren is ontstaan, en waar aan de hand van de woorden en activiteiten van studenten zelf formulering gegeven kan worden. Een belangrijk resultaat dat het afgelopen jaar zichtbaar werd, is dat die cultuur en gemeenschap niet alleen als waardevol wordt ervaren, maar door studenten zelf ook doorgegeven kan worden aan nieuwe studenten en groepen.

De begeleiding van verenigingen, als tweede domein, is in 2024 verder gegroeid. Tal van maatschappelijke thema's spelen onderling tussen de studenten die een jaar lang een vereniging besturen. De trainingen zijn een vorm van groepspastoraat om hen bij die thema's te begeleiden. Met zeven verenigingen is een langdurige samenwerkingsovereenkomst aangegaan. De bestuursleden volgen dan meerdere trainingen per jaar over verschillende thema's. Dit gaat bijvoorbeeld over omgaan met conflicten, prestatiedruk, persoonlijke omstandigheden, het combineren van bestuurstaken met studie en andere verplichtingen, en het managen van de verwachtingen van naasten en vrienden buiten het bestuur en de vereniging. Eén bestuur volgde vijf keer een training omdat zich een crisissituatie voordeed. Daarnaast is ook een vereniging ondersteund na een suïcide, en zijn er workshops gegeven op verenigingen zelf. Deze groei in de vraag naar het werk van het studentenpastoraat lijkt samen te hangen met ontwikkelingen in de

samenleving, waarbij polarisatie, conflicten en angst elkaar in de hand werken.

Ten derde, binnen het domein van de individuele en groeps gesprekken is de vraag ongeveer gelijk gebleven. Driemaal zijn er reeksen Verlies Verwerken georganiseerd en er zijn iets meer studenten langsgekomen voor een individueel gesprek. Er zijn twee verdiepingsreizen naar Auschwitz georganiseerd, waarbij één specifiek voor pabo-studenten van de Hogeschool Leiden. De regionale telefoonlijn voor student-ondersteuning (Leiden, Delft en Rotterdam) was tot oktober 2024 dagelijks geopend. Studenten konden vier uur per dag, ook tijdens de feestdagen, contact opnemen met een ervaren spiritueel adviseur. Er zijn workshops georganiseerd bij de Meeting Point for Refugees en bij de Universiteit Leiden.

Bovendien werd het project 'Challenge Expected' op het gebied van polarisatie in samenwerking met de opleiding International Studies voortgezet. Betrokken studenten organiseerden vier maal een gesprek over onderwerpen als 'wat betekent het om zwart te zijn aan een witte universiteit'? Het in 2023 ontwikkelde college, waarin eerstejaars studenten leren om een onderzoekende houding aan te nemen in gepolariseerde discussies, werd doorontwikkeld tot een workshop. Onder de titel 'Building Bridges' is deze georganiseerd op de campus Den Haag van de Universiteit Leiden (in samenwerking met de 'PopCorner'). Door ziekte werd een uitgebreidere workshopreeks bij Honours Academy uitgesteld.

In al deze activiteiten zochten we de samenwerking met christelijke studenten, de Ekklesia en andere kerken. Zo werden besturen van twee christelijke studentenverenigingen getraind, houdt het dispuut Floris tweewekelijks bijeenkomsten op Rapenburg 100 en leveren zij ook bestuurlijke ondersteuning. Voor studenten en Ekklesialeden samen werd een Taizé-viering georganiseerd. En met de kunstcommissie van de Ekklesia Leiden werkten we samen in het project 'Bubbel huppen' om verbindingen tussen verschillende groepen in de samenleving te leggen. Het leverde ons inzicht op in de vragen en zorgen van studenten op het gebied van polarisatie. Studenten waren bijvoorbeeld geïnteresseerd om de brug te slaan naar mensen in andere sociale posities en van hen te leren. Met die inzichten kunnen kerken hun

voordeel doen en aansluiting bij hen zoeken. In het overleg 'kerken en studenten' worden activiteiten en inzichten in dergelijke onderwerpen uitgewisseld.

In 2024 bestond het team uit Rob van Waarde (0,6 fte), Claudia Sarti (0,4 fte), Dardan Bastiaan (0,35 fte). In januari 2025 verlaat Claudia Sarti het team. Een deel van de werkzaamheden wordt overgenomen door een nieuwe collega, studentenpastor Wietske de Jong-Kumru, en Dardan Bastiaan. Met het oog op de groei van het werk en het bewaken van de kwaliteit, komt ook een deel van de werkzaamheden te vervallen. Daaronder valt een telefoonlijn voor studenten. Ook een gedeelte van de individuele gesprekken worden waar mogelijk overgenomen door een nieuwe partner, stichtingpraaterover! die wekelijks gesprekken voert met studenten op Rapenburg100. Ook de begeleiding van het studententeam wordt minder intensief. Daar staat tegenover dat er vaker met twee begeleiders een bestuurstraining en de cursus 'Leven met verlies' gegeven kan worden. Het team is daarbij dankbaar en afhankelijk van de vrijwilligers, het bestuur, de adviesraad en leden van de Ekklesia die het studentenpastoraat een warm hart toedragen.

Tjerk Oosterkamp, Bas Bots, Matthijs Timmerman en Rob van Waarde zetten hun functies als voorzitter, secretaris, penningmeester en algemeen bestuurslid vanuit het team voort. De Adviesraad die wij mogen consulteren bij de vaststelling van het beleidsplan, de begroting en het jaarverslag bestaat uit: Jacquy Bouwer (studieadviseur Universiteit), ds. Mirjam Buitenwerf (Protestantse gemeente Leiden), Johan de Groot (Ekklesia) en studenten van vier verenigingen en organisaties. Wij streven naar een goede afspiegeling van studenten en partners in onze adviesraad om daarmee een stevige structuur te scheppen die de randvoorwaarden van het studentenpastoraat voor de komende jaren kan verzorgen.

12. Samenwerkingspartners

12.1. Studentenpastoraat

De in Leiden werkzame studentenpastores, en het Humanistisch Verbond hebben hun thuisbasis op Rap100. Daar verzorgen zij een uitgebreid programma. Zij werken samen met studentenverenigingen (al dan niet van christelijke snit) en studieverenigingen, met decanen en studentenpsychologen van Hogeschool en Universiteit Leiden, het Studium Generale en het Diversity Office. Een uitgebreid verslag van de werkzaamheden van de studentenpastores vindt u in hoofdstuk 10 van dit jaarverslag.

12.2. Ekklesia Taalprogramma

Zoals beschreven in hoofdstuk 6.1 verzorgt het Ekklesia Taalprogramma sinds 2017 een taalprogramma voor vluchtelingen en asielzoekers. Daarvoor werd financiële steun verkregen van Fonds 1818, Fundatie Van Den Santheuvel - Sobbe, SDFH fonds, OranjeFonds, PIN Fonds en de gemeente Leiden. De Ekklesia is daarnaast lid van de landelijke koepel Het Begint Met Taal, die taalcoachorganisaties ondersteunt. De Taalgroep werkt binnen Leiden samen met een groot aantal maatschappelijke organisaties. De coördinatoren van het Taalprogramma worden bij hun werk ondersteund door een groot aantal vrijwilligers – onder anderen afkomstig uit de Ekklesia-gemeenschap, en de Stuurgroep Diaconie.

12.3. Diaconaal Centrum De Bakkerij

Diaconaal Centrum De Bakkerij in het hart van Leiden is een modern kerkelijk centrum voor hulp en dienstverlening. De Diaconie van de Protestantse gemeente Leiden (PgL) en de RK Diaconie Leiden geven gezamenlijk hulp aan ieder die dat nodig heeft, dichtbij en ver weg, voor korte of langere duur. Daarnaast steunde zij met regelmaat specifieke acties van De Bakkerij.

12.4. Protestantse gemeente Leiden

Voor de zondagse vieringen huurt de Ekklesia Leiden sinds 1970 de Hooglandse kerk, die eigendom is van de Protestantse gemeente Leiden. Met de twee PgL - geloofsgemeenschappen van de binnenstad - Marekerk-gemeente en de Wijkgemeente Hooglandse Kerk-maakt de Ekklesia sinds ongeveer 2006 deel uit van het Cluster Binnenstad. In dat verband werd ook in 2024 op Aswoensdag een Vesperviering gehouden samen met de LBG.

In de Stille Week waren de geloofsgemeenschappen van Wijkgemeente Hooglandse Kerk en de Ekklesia bij elkaar te gast in de vieringen op Witte Donderdag en Stille Zaterdag.

Een bestuurslid van de Vereniging LSE is als toehoorder aanwezig bij de vergaderingen van de Algemene Kerkenraad van de PgL.

De protestantse pijler van het studentenpastoraat wordt sinds 2020 op projectbasis georganiseerd en gefinancierd door de Dienstenorganisatie van de PKN en de lokale protestantse gemeenten gezamenlijk.

De studentenpastores dienen daarvoor een projectplan in, dat ondersteund wordt door de kerkenraad van de lokale protestantse gemeente. Een lid van het moderamen van de Algemene Kerkenraad heeft zitting in de Adviesraad van het Studentenpastoraat Leiden.

12.5. Raad van Kerken / oecumene

De Ekklesia is actief lid van de Leidse Raad van Kerken en zal dit ook blijven. Owe Boersma, onze pastor, is secretaris van de RvK.

12.6. Levensbeschouwelijk Platform

De Ekklesia voelt zich betrokken bij het Levensbeschouwelijk Platform, gericht op het welzijn van de samenleving in Leiden, op ontmoeting, uitwisseling en verdraagzaamheid tussen mensen van diverse levensovertuigingen. Wessel Eijkman vertegenwoordigt hierin de Ekklesia. Vanuit dit platform werden voorafgaand aan onze Kerstnachtviering 3 vredesboodschappen uitgesproken: Joods, Islamitisch en vanuit het Bahai geloof. Zeer indrukwekkend.

12.7. Mensenrechten / Amnesty International

De samenwerking met de Leidse afdeling van Amnesty International kwam in 2024 weer voorzichtig op gang. In november vond de traditionele kerstverkoop plaats, waarbij ook briefpakketten meegenomen konden worden.

12.8. Studium Generale

Studium Generale verzorgt vanuit de Leidse Universiteit brede academische activiteiten, zoals lezingen, symposia, filmvertoningen en debatten. Naast studenten en medewerkers van de universiteit worden ook andere geïnteresseerden van harte uitgenodigd dit aanbod te bezoeken.

Sinds 2018 biedt de werkgroep Lezingen van de Ekklesia jaarlijks een serie lezingen rond een thema aan, in samenwerking met Studium Generale. Vanaf de keuze van het thema tot en met de (vaste) avonden waarop de lezingen worden aangeboden, is er onderling overleg en besluitvorming. Ook de publiciteit en ontvangst voor deze series is een gezamenlijke activiteit.

13. Tenslotte

Een belangrijke mijlpaal van het afgelopen jaar was de vaststelling van het Beleidsplan, voortgekomen uit ons Concilieproces. Het bestuur koestert de oprechte wens dat de Leidse Ekklesia in harmonie de voorgestelde koers zal volgen, zoals uiteengezet in het beleidsplan voor de periode 2024-2028 en daarna.

BIJLAGEN:

Bijlage A: Vaste werk- en projectgroepen

Bijlage B: Kringen en gespreksgroepen

Bijlage A – Vaste (werk)groepen

groep	contactpersoon:	nieuwe leden welkom
Vereniging EL	Johan de Groot : secretaris@ekkesialeiden.nl	nvt
Pastoresteam	Owe Boersma: o.boersma@ekkesialeiden.nl Rob van Waarde (PKN, studentenpastor): rob@rapenburg100.nl	nvt
St. Materiële Voorzieningen	Sytske Visscher: secr-smv@ekkesialeiden.nl	nvt
Beheercommissie Rap100	Martien Hordijk: rap100beheer@ekkesialeiden.nl	nvt
Secretariaat Ekklesia Leiden	Ariena van Poppel: info@ekkesialeiden.nl	
Team Vieringen	vieringen@ekkesialeiden.nl	nvt
Schola Cantorum	mariadraaijers@gmail.com	ja
WG Diensten	Johan van der Weij: jpvanderweij@gmail.com	
Koffie- en afwasgroep	Hans Feitsma: hfeitsma@xs4all.nl	
Stuurgroep Diaconie	Wessel Eijkman: eijkman@ekkesialeiden.nl	Ja
WG Lezingen en evenementen	Marga Bakker: margaleiden@gmail.com	Ja
Kunstcommissie	Wim Kuin: wnjkuin@gmail.com	
Contactgroep	Marijke Nuiver: marijkenuiver@gmail.com	ja
WG Kindernevendienst	zahn@ekkesialeiden.nl	ja
WG 12 en 14+ groep	Christiane van der Berg: cvdberg@csweb.nl	ja
PR Commissie / redactie. website	Henk Blanksma: pr@ekkesialeiden.nl	ja
Ekklesia Taalgroep	taalgroep@ekkesialeiden.nl Femke Soethout en Ingrid Verrijdt, coördinatoren	Ja, ook van buiten de Ekklesia

Bijlage B – kringen en gespreksgroepen

groep	contactpersoon	mail
Kring Geloof en Wetenschap	Jasper Radder	jkradder@telfort.nl
Kring Geloven en Weten	Jasper Radder	jkradder@telfort.nl
RAP100	Bep Hersmis	bepbersmis@gmail.com
Part & Deel	Vic Marlet	vmm.nl@hotmail.com
Leiden 2	Kees Bos	bosbijl@hetnet.nl
Leiden-Oegstgeest	Elly Bakker	schouten.bakker@live.nl
'De Witte Vlek'	Jasper Radder	jkradder@telfort.nl
Gespreksgroep 65+	Emile Pieters	pietheijn@freeler.nl
Gespreksgroep Nieuwe Start	Corrie Ernste-Tempelaars	de.ernste@planet.nl
Dromen-Durven-Doen	Wilmienneke Koppe	w.koppe@hotmail.com
Levenskunst/Levensvragen	Marga Bakker	margaleiden@gmail.com